

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “การดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนย่อย” ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นกรอบคิด และทฤษฎีในการศึกษาวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น
2. แนวความคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาล
3. แนวความคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล
4. การดำเนินงานของเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
5. คณะกรรมการชุมชนย่อย
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

1. ความหมายของความคิดเห็น

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายเกี่ยวกับความคิดเห็น ดังนี้
พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546 : 261) ให้ความหมายของความคิดเห็น หมายถึง ความเชื่อ การตัดสินใจ ความรู้สึกประทับใจที่ได้มาจากการพิสูจน์ หรือซึ่งน้ำหนักกว่า เป็นการถูกต้องหรือไม่

ทรงกต ภูทอง (2545 : 6) ให้ความหมายของ ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึกของมนุษย์ที่มีต่อสิ่งใด สิ่งหนึ่ง หรือการแสดงออกซึ่งวิจรรณญาณที่มีต่อเรื่องหนึ่ง เป็นเรื่องของจิตใจและเปลี่ยนแปลงไปตามข้อเท็จจริง ความคิดเห็นคล้ายกับทัศนคติ แต่เป็นความรู้สึกที่ผิวเผินหรือทัศนคติ

ทนนเกียรติ เจริญวงศ์เพ็ชร (2545 : 9) ให้ความหมายของ ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึก และความเชื่อที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แสดงออกด้วยวาจาหรือการเขียน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับภูมิหลังทางสังคม ความรู้ ประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมของบุคคลนั้นซึ่งบุคคลอื่นอาจไม่เห็นด้วย

สรุปได้ว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงความรู้สึก ทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมของแต่ละบุคคลที่มีต่อบุคคล สิ่งของ เรื่องราว หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ประสบในสังคม

โดยพื้นฐานมาจากภูมิหลังทางสังคม ได้กลั่นกรองจากความรู้ประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อม โดยรวม ของบุคคลคนนั้นซึ่งได้แสดงออกโดยการพูดหรือเขียน

2. ประเภทของความคิดเห็น

พนารัตน์ พ่วงบุญปลูก (2542 : 12) ได้กล่าวว่า ความคิดเห็น มีอยู่ 2 ประเภท คือ

2.1 ความคิดเห็นเชิงบวกสุด เชิงลบสุด (Extremeness) เป็นความคิดเห็นที่เกิดจากการเรียนรู้ และประสบการณ์ ซึ่งสามารถทราบทิศทางได้ ทิศทางบวกสุด ได้แก่ ความรักจนหลงทาง ทิศทางลบสุด ได้แก่ ความรังเกียจ ความคิดเห็นนี้รุนแรง และเปลี่ยนแปลงยาก

2.2 ความคิดเห็นเกิดจากความรู้ความเข้าใจ (Cognitive contents) การมีความคิดเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นอยู่กับความรู้ ความเข้าใจที่มีต่อสิ่งนั้น เช่นความรู้ ความเข้าใจในทางที่ดี ชอบยอมรับ เห็นด้วย ความรู้ ความเข้าใจในทางไม่ดี ได้แก่ ไม่ชอบ รังเกียจ ไม่เห็นด้วย เป็นต้น

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็น

การแสดงความคิดเห็นเป็นเรื่องของแต่ละบุคคล ซึ่งความคิดเห็นของแต่ละคนต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งแม้เป็นเรื่องเดียวกัน ไม่จำเป็นต้องเหมือนกันเสมอไปและอาจแตกต่างกันออกไปทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานของแต่ละบุคคลที่ได้รับมาจนอิทธิพลต่อการแสดงความคิดเห็นได้มีนักวิชาการเสนอปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นดังนี้

3.1 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความคิดเห็น ขึ้นอยู่กับกลุ่มทางสังคมในหลายประการ ดังนี้ (จำเรียง ภาวจิตร. 2536 : 248-249)

3.1.1 ภูมิหลังทางสังคม หมายถึง กลุ่มคนที่มีภูมิหลังที่แตกต่างกันโดยทั่วไปจะมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันไปด้วย เช่น ความคิดเป็นระหว่างผู้เยาว์กับผู้สูงอายุ ชาวเมืองกับชาวชนบท เป็นต้น

3.1.2 กลุ่มอ้างอิง หมายถึง การที่คนเราคบหาสมาคมกับใคร หรือกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้แก่ผู้ใด หรือกระทำที่คำนึงถึงอะไรบางอย่างร่วมกันหรืออ้างอิงกันได้ เช่น ประกอบอาชีพเดียวกัน การเป็นสมาชิก หรือสมาคมเดียวกัน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ย่อมมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของบุคคลเหล่านั้นด้วย

3.1.3 กลุ่มกระตือรือร้น หรือกลุ่มเฉื่อยชา หมายถึง การกระทำใดที่ก่อให้เกิดความกระตือรือร้นเป็นพิเศษ อันจะก่อให้เกิดกลุ่มผลประโยชน์ขึ้นมาได้ ย่อมส่งผลต่อการจูงใจให้บุคคลที่เป็นสมาชิกเหล่านั้นมีความคิดเห็นที่คล้อยตามกันได้ ไม่ว่าจะคล้อยตามกันในทางที่เห็นด้วยหรือไม่ก็ตาม ในทางตรงกันข้ามกลุ่มที่เฉื่อยชา ก็จะไม่มีอิทธิพลต่อกลุ่มสมาชิกมากนัก

4. การวัดความคิดเห็น

การวัดความคิดเห็นสามารถวัดความคิดเห็นของบุคคลได้หลายวิธี วิธีที่ใช้กันทั่วไป คือ การใช้การตอบแบบสอบถามและการสัมภาษณ์

การใช้แบบสอบถามสำหรับวัดความคิดเห็นจะต้องระบุให้ผู้ตอบว่าเห็นด้วยหรือไม่ เห็นด้วยกับข้อความที่กำหนดให้ แบบสอบถามประเภทนี้นิยมสร้างตามแนวคิดของ ลิเคิร์ต (Likert) ซึ่งแบ่งน้ำหนักของความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ส่วนการให้คะแนนขึ้นอยู่กับใจความว่าจะเป็นปฏิฐาน (Positive) หรือปฏิเสศ (Negative)

แนวความคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาล

1. ความหมายของธรรมาภิบาล

ธรรมาภิบาล “GOOD GOVERNANCE” ในความหมายตามระเบียบสำนัก

นายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ให้ความหมาย “ธรรมาภิบาล” หมายถึงการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี เป็นแนวทางสำคัญ ในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และประชาชน ซึ่งครอบคลุมถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการ และฝ่ายธุรกิจสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้รักสามัคคี และ ร่วมกันเป็นพลัง ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็นส่วนเสริมสร้างความเข้มแข็ง เพราะสังคม จะรู้สึกถึงความยุติธรรมความโปร่งใสและมีส่วนร่วมอันเป็นการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการหลายท่าน ได้ให้ความหมาย ดังนี้

ประมวล รุจนเสรี (2542 : 48) ได้ให้นิยามความหมายของ ธรรมาภิบาล คือการปรับวิถี คิด วิธีการบริหารราชการของประเทศไทยเสียใหม่ทั้งระบบโดยการกำหนดเจตนารมณ์ของแผ่นดิน ขึ้นมา เพื่อทุกคนทุกฝ่ายในประเทศจะร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันจัดการ ร่วมกันรับผิดชอบ แก้ปัญหาพัฒนา นำแผ่นดินไปสู่ความมั่นคง ความสงบ สันติสุข มีการพัฒนาที่ยั่งยืนและก้าวไกล

อานันท์ ปันยารชุน (2542 : 48) ได้ให้นิยามความหมาย ของ ธรรมาภิบาล คือ ผลลัพธ์ ของการจัดการกิจกรรม ซึ่งบุคคลและสถาบันทั่วไป ภาครัฐและภาคเอกชน มีผลประโยชน์ร่วมกัน ได้กระทำลงไปหลายทาง มีลักษณะเป็นขบวนการที่เกิดขึ้นต่อเนื่อง ซึ่งนำไปสู่การผสมผสาน ประโยชน์ที่หลากหลาย และขัดแย้งได้

บุษบง ชัยเจริญวัฒน์ และบุญมี ธี (2544 : 10) ได้นิยามว่า ธรรมาภิบาล เป็นกลไก เครื่องมือ และแนวทางการดำเนินงาน ที่เชื่อมโยงกันของภาคเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองโดยเน้น ความจำเป็นของการสร้างเครื่องมือ จากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน อย่างจริงจังและ

ต่อเนื่อง เพื่อให้ประเทศมีพื้นฐานระบบประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง มีความชอบธรรมของกฎหมาย มีเสถียรภาพ มีโครงสร้างและกระบวนการบริหารที่มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

สรุปได้ว่า ธรรมนูญฯ หมายถึง การจัดระเบียบและกระบวนการบริหารที่มีประสิทธิภาพ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน เพื่อให้ทุกฝ่ายร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันจัดการ ร่วมกันรับผิดชอบ มีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ เพื่อนำแผ่นดินไปสู่ความมั่นคง ความสงบ สันติสุข มีการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

2. ความเป็นมาของธรรมนูญฯ

ธรรมนูญฯ เป็นแนวคิดการปกครองที่มีมาแต่โบราณ นับตั้งแต่สมัยเพลโต (Plato) และ อริสโตเติล (Aristotle) นักปราชญ์หลายท่าน ได้พยายามที่จะค้นหารูปแบบการปกครองที่ดี แต่ก็ยังไม่ได้รับความหมายและขอบเขตที่ชัดเจน อาจกล่าวได้ว่าวิวัฒนาการของรูปแบบอภิบาลที่ดีเกิดขึ้นช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อมีการค้นหารูปแบบการปกครองที่สามารถนำประเทศไปสู่การปกครองแบบประชาธิปไตยตะวันตกของประเทศที่เพิ่งได้รับการปลดปล่อยจากอาณานิคมและสามารถฟื้นฟูประเทศจากความเสียหายภายหลังสงครามโลกซึ่งต่อมารูปแบบการปกครองดังกล่าว ผสมผสานกับระบบราชการของ เวเบออร์เลียน คือ ลักษณะการปกครองที่มีโครงสร้างเป็นลำดับชั้น มีการเมืองที่เป็นกลาง มีเป้าหมายที่ปฏิบัติได้ และมีการประสมประสานของระบบคุณธรรมถูกนำไปใช้ในประเทศต่างๆ ทั่วโลก การขยายตัวของระบบราชการทำให้ยากต่อการจัดการและขาดความยืดหยุ่นในการปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงได้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลแล้วยังก่อให้เกิดช่องทางการบิดเบือนการมีอำนาจและการคอร์รัปชันในช่วงต้น พ.ศ. 2523 นักวิชาการส่วนใหญ่ต่างเห็นพ้องกันว่า แนวทางการบริหารภาครัฐที่เป็นอยู่ไม่สอดคล้องกับเศรษฐกิจและสังคม โลกที่ปรับเปลี่ยนตลอดเวลาและมีความจำเป็นต้องมีการปฏิรูปและปรับปรุงรูปแบบการปกครองใหม่ ในช่วงเวลาดังกล่าว มีองค์กรระหว่างประเทศที่สำคัญๆ เช่น ธนาคาร โลก (World bank) และ กองทุนนานาชาติได้เข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนและพัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับการปกครองที่ดี หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า “Good governance” หรือ “ธรรมนูญฯ” เมื่อย้อนยุคไปในอดีตธรรมนูญฯ ก็มีแต่ความเก่าแก่เทียบเท่ากับเรื่องประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ ในช่วงปี ค.ศ. 1980 - 1990 จนถึงปัจจุบัน ธรรมนูญฯ ถูกนำมาใช้เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่ง ในนโยบายขององค์กรระหว่างประเทศหลายๆ องค์กรนอกจากนี้ ก็ยังมีนักวิชาการและนักปฏิบัติส่วนหนึ่งนำแนวคิดธรรมนูญฯ ไปขยายผลใช้การปรับโครงสร้างและกระบวนการทั้งในองค์กรของรัฐ และธุรกิจ ในขณะที่นักวิชาการบางส่วนได้นำเอาธรรมนูญฯ ไปใช้ในความหมายที่ใกล้เคียงกับความหมายของคำว่า Governance หรือการปกครองที่หมายถึงรัฐบาล โดยทั่วไปรัฐบาลเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญต่อ

การกำหนดธรรมนูญภิบาล หลักของธรรมนูญภิบาลจะสามารถดำรงอยู่ได้แม้ว่าจะมีรัฐบาลนั้นจะเป็นที่ยอมรับหรือไม่ก็ตาม ธรรมนูญภิบาลเป็นแนวคิดที่ใช้ในสาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ โดยเป็นคำที่อยู่ร่วมกับประชาธิปไตย ประชาสังคม การมีส่วนร่วมของประชาชนสิทธิมนุษยชน และการพัฒนาที่ยั่งยืน ในช่วงศตวรรษที่ผ่านมา กลุ่มคำดังกล่าวนี้มีความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับการปฏิรูปองค์กรของรัฐ นักรัฐศาสตร์ส่วนหนึ่งมองว่า ธรรมนูญภิบาลเป็นมิติใหม่ที่เน้นบทบาทของผู้บริหารในการที่จะปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ มีการตรวจสอบสามารถประเมินผลงานได้อย่างชัดเจน และมีการแข่งขันเพื่อการจัดการบริหารที่ดี ข้อเสนอที่น่าสนใจ ประการที่หนึ่งเกี่ยวกับการมีธรรมนูญภิบาล คือการมีรัฐบาลที่มาจากระบบประชาธิปไตยไม่ได้หมายความว่าจะนำไปสู่การมีธรรมนูญภิบาลเสมอไป หากแต่รัฐบาล ประชาธิปไตยนั้นเป็นพื้นฐานที่ดีที่ช่วยสนับสนุนให้นำไปสู่การมีธรรมนูญภิบาล ได้ง่ายขึ้น ทั้งนี้ การพัฒนาทางเศรษฐกิจที่จะได้ผลดีนั้นต้องมีการบริหารจัดการจัดการที่ดีทั้งทางด้านการเมือง และเศรษฐกิจของผู้ปฏิบัติการในทุกระดับ และธนาคาร โลกได้มีความเห็นไปในแนวเดียวกันที่ว่า การใช้อำนาจทางการเมืองเพื่อควบคุมสังคม โดยสัมพันธ์กับการพัฒนาการทางด้านเศรษฐกิจให้มีความชอบธรรมและโปร่งใสในการปฏิบัติการจะเป็นตัวตัดสินว่าการจัดการนั้นดีหรือไม่ (สถาบันพระปกเกล้า. 2547 : 5-6)

ถึงแม้มีนักวิชาการหลายท่าน ได้กล่าวอ้างว่าแนวคิดเรื่อง Governance ได้ปรากฏตั้งแต่อารยธรรมการปกครองสมัยโบราณแต่งานวิจัยชิ้นนี้ได้เริ่มต้นการศึกษา Governance ตามหลักฐานที่ได้มีการใช้คำ Governance ในช่วงต้นศตวรรษที่ 1990 นี้เอง โดยธนาคาร โลกอ้างคำว่า Governance ครั้งแรกในรายงานของธนาคาร โลกเมื่อ 1989 รายงานเรื่อง “Sub-Sahara Africa From crisis to sustainable growth” ซึ่งเป็นรายงาน ในยุคแรกที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมี Governance และมีการฟื้นฟูเศรษฐกิจ และต่อมามีผลการศึกษาที่วิเคราะห์ประสบการณ์ของกองทุน การเงินระหว่างประเทศ (IMF) ในการให้ประเทศต่างๆ กู้เงินเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจมีข้อสรุปว่า “กฎเกณฑ์สำคัญประการหนึ่งที่นำไปสู่ความสำเร็จใน การฟื้นฟูระบบเศรษฐกิจของประเทศที่ได้รับความช่วยเหลือทางการเงิน คือ การที่ประเทศนั้นๆ มี Governance และมีการดำเนินการตามนโยบายสาธารณะที่ได้ตกลงไว้อย่างเคร่งครัด ปังจัย ทั้งสองนี้ทำให้ประเทศเหล่านั้นสามารถพัฒนากลับสู่เสถียรภาพได้รวดเร็วและเป็น การพัฒนาที่ยั่งยืน” (อรพินท์ สพโชคชัย. 2541 : 5)

ความคิดเรื่อง Governance ได้รับการถ่ายทอดผ่านหน่วยงานต่างๆ ที่หน่วยงานของรัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชน ในระดับระหว่างประเทศและภายในประเทศอย่างแพร่หลาย เช่น โครงการในการพัฒนาของสหประชาชาติ (UNDP) เห็นว่า ลักษณะที่สำคัญของการสร้างสถาบันของรัฐบาล และความสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพระหว่างภาครัฐ เอกชนและประชาคม ได้แก่

2.1 การเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ยุติธรรม

2.2 ประสิทธิภาพของตัวบทกฎหมาย

2.3 การจัดการในภาครัฐและเอกชนที่มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้และมี
จรรยาบรรณ

2.4 การกระจายอำนาจในการตัดสินใจ และการมีสถาบันในภูมิภาคที่เข้มแข็ง

2.5 การเคารพในสิทธิมนุษยชน

2.6 สิทธิในการเผยแพร่ข่าวสาร

2.7 การมีองค์กรชุมชนที่เข้มแข็ง

3. ธรรมชาติของประเทศไทย

ธรรมชาติของประเทศไทย (Good Governance) เข้ามาแพร่หลายในประเทศไทยได้มีการบัญญัติศัพท์ไทยขึ้นมาหลายคำ อาทิเช่น ธรรมชาติของประเทศไทย ประชาธิปไตย ระบบราชการ การบริหารราชการ การบ้านเมืองและสังคมที่ดี การปกครองโดยธรรม กรอบการกำกับดูแลที่ดีบรรษัทภิบาล เป็นต้น ซึ่งมีการตกลงโดยคณะรัฐมนตรี เมื่อเดือน พฤษภาคม 2542 ให้ใช้คำว่า “ระบบการบริหารและการจัดการบ้านเมืองที่ดี” หรือ ธรรมชาติของประเทศไทย (Good Governance) ธรรมชาติของประเทศไทยให้ความหมายไปในทางบริหารราชการเพื่อให้แตกต่างจากบรรษัทภิบาล (Corporate Governance) ซึ่งความหมายของธรรมชาติของประเทศไทย (Good Governance) หรือการบริหารจัดการที่ดี คือ ระบบโครงสร้างกระบวนการต่าง ๆ ที่ได้วางแนวปฏิบัติหรือวางกฎเกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม เพื่อให้ส่วนต่างๆของสังคม มีการพัฒนาและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและเป็นธรรม เนื่องจากการบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นกลไกภาครัฐภาคธุรกิจเอกชนหรือภาคประชาชน ต่างก็เป็นองค์การรวมในการแสดงความคิดเห็นเพราะประชาชนเป็นผู้รับประโยชน์โดยตรง ธรรมชาติของประเทศไทย (Good Governance) ในภาคราชการเกิดจากภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นอย่างรุนแรงของไทยในปี พ.ศ.2540 ซึ่งภาควิชาการและผู้ได้รับผลกระทบเห็นว่าสาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากความหย่อนประสิทธิภาพของกลไกการบริหารจัดการบ้านเมืองการบริหารราชการ การกำหนดนโยบายสาธารณะ และการทุจริตมิชอบในวงราชการ อันเป็นความรับผิดชอบของภาคราชการ ทั้งฝ่ายการเมือง ฝ่ายประจำ ขณะเดียวกันในภาคประชาชนอันเป็นพลังสำคัญก็มีความจำเป็นที่จะต้องสร้างความตื่นตัวและรับผิดชอบต่อสังคมตลอดจนตระหนักในสิทธิและหน้าที่ของแต่ละฝ่ายเพิ่มขึ้น หากความอ่อนแอและหย่อนประสิทธิภาพดังกล่าวไม่ได้รับการจัดการแก้ไขอย่างแท้จริงและรีบด่วน โอกาสที่จะนำพาประเทศฟื้นตัว จากวิกฤติข้อมเป็นไปได้อย่างยาก ทั้งนี้อาจก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองประเทศยิ่งขึ้นอีกด้วย ดังนั้นคณะรัฐมนตรีได้มอบให้สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย ศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะในการป้องกันและแก้ไขปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจ และต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มอบให้สำนักงาน ก.พ. นำผลการศึกษา

และข้อเสนอแนะดังกล่าวมาจัดทำบันทึกเรื่องการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดี เสนอต่อคณะรัฐมนตรี ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบกับข้อเสนอแนะให้ออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีเพื่อให้ส่วนราชการถือปฏิบัติ เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2542 ต่อมาเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2542 ได้ประกาศระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคม ที่ดี พ.ศ. 2542 และเริ่มมีผลบังคับใช้กับหน่วยงานของรัฐ ตั้งแต่วันที่ 11 สิงหาคม 2542 ซึ่งนับได้ว่าเป็นก้าวแรกหรือเรียกได้ว่าเป็นการวางรากฐานในการบริหารราชการแนวใหม่ (วารสารกรมโยธาธิการ ปี 2552)

4. องค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล ว่าด้วยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 มีหลักพื้นฐานของการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ประกอบด้วย 6 ประการ คือ

4.1 หลักนิติธรรม หมายถึง กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ แบบแผนของทางราชการที่นำไปปฏิบัติตามกฎหมายกำหนด หรือการปฏิบัติที่ให้ความเสมอภาค และความเป็นธรรมกับประชาชนทุกคนและสามารถใช้บังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ แบบแผนของรัฐบาลที่กฎหมายกำหนด ขององค์การชัดเจน เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติเพื่อให้เป็นตัวอย่างแก่สังคม และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้ คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตเป็นนิสัย ประจำชาติ

4.2 หลักคุณธรรม หมายถึง เป็นการยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยตรงกล้าให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติเพื่อให้เป็นตัวอย่างแก่สังคม และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตเป็นนิสัยประจำชาติ

4.3 หลักความโปร่งใส หมายถึง กระบวนการทำงาน กฎเกณฑ์กติกามีความเปิดเผยตรงไปตรงมา ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ในสังคมสามารถถ่ายโอนได้อย่างเป็นอิสระ และการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน โดยปรับปรุงกลไกการทำงานมีความโปร่งใส เช่น การบริหารกิจกรรมต่างๆ สามารถเปิดเผยให้สาธารณะตรวจสอบได้ ประชาชนมี

โอกาสได้รับรู้เรื่องการจัดซื้อ จัดจ้าง การส่งเสริมให้ประชาชนได้เรียนรู้การทำงานของเทศบาล

4.4 หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ อย่างเท่าเทียมกันทั้ง โดยตรงหรืออ้อม โดยผ่านสถาบันต่างๆที่มีอำนาจอย่างชอบธรรม ร่วมรับรู้ และเสนอความคิดเห็นต่อองค์กร เช่น มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น มีการร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน มีส่วนร่วมเป็นกรรมการ โครงการต่างๆมีส่วนร่วมในการประชุมในชุมชน

4.5 **หลักความรับผิดชอบ** หมายถึง การตัดสินใจใดๆของเทศบาลต้องกระทำโดยมีพันธะความรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองกระทำต่อสาธารณชน รวมถึงการตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง เช่น การมุ่งมั่นปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถและรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติงาน การมีหน่วยบริการประชาชน การดำเนินการจัดตั้งงบประมาณดำเนินการกิจกรรมตามแผนฯ การมีวิธีการบริการประชาชนด้วยความฉับไว

4.6 **หลักความคุ้มค่า** หมายถึง การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานที่ตอบสนองความต้องการของสังคม โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าที่สุด และดำเนินการให้บริการสาธารณะที่ให้ผลลัพธ์เป็นที่น่าพอใจและกระตุ้นการพัฒนาของสังคมทุกด้าน เช่น การจัดสรรให้ทรัพยากรต่างๆ ได้อย่างคุ้มค่า การให้ความสำคัญแก่ประชาชนที่มาใช้บริการ ลดขั้นตอนในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

5. พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546

ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 มาตรา 3/1 เป็นเพียงข้อกำหนดที่แสดงถึงเป้าหมายหลักที่ต้องดำเนินการแต่ยังขาดการกำหนด วิธีการปฏิบัติของส่วนราชการ และข้าราชการที่จะดำเนินการไปสู่เป้าหมายหลัก โดยต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการในการปฏิบัติราชการ และการสั่งการให้ส่วนราชการและข้าราชการปฏิบัติให้ชัดเจนเป็นแนวเดียวกัน โดยไม่ก่อให้เกิดการใช้ดุลพินิจในการเลือกปฏิบัติของแต่ละส่วนราชการ ทั้งนี้ สามารถวัดผลการปฏิบัติงานได้ รวมทั้งเพื่อประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนได้ จึงได้มีการตราพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ขึ้นเพื่อให้ทุกส่วนราชการมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามพระราชกฤษฎีกานี้เป็นเรื่องของการกำหนดขอบเขต แบบแผนวิธีปฏิบัติราชการ เพื่อให้การบริหารราชการบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ดังนี้

5.1 มุ่งให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน เป็นการบริหารราชการโดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน และก่อให้เกิดผลกระทบทางที่ดีต่อการพัฒนาชีวิตของประชาชน

5.2 เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ เป็นการบริหารเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ตรงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยยึดการบริหารแบบบูรณาการ ซึ่งมุ่งเน้นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกันไปแนวทางเดียวกัน โดยการจัดให้มีการจัดทำคำรับรองการปฏิบัติราชการไว้ล่วงหน้า ที่สามารถแสดงผลและวัดผลงานได้อย่างชัดเจน

5.3 มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ เป็นการบริหารที่จะต้องพิจารณาในเชิงเปรียบเทียบ โดยการดำเนินการภารกิจของรัฐนั้น จะต้องมีการเปรียบเทียบ ปัจจัย

นำเข้ากับผลลัพธ์ ต้นทุนค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการดำเนินงาน ทั้งภายในหน่วยงานตนเองและระหว่างหน่วยงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่เป็นการค้าบริการในลักษณะเดียวกัน เพื่อผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นว่ามีคุณค่ากับเงินลงทุนหรือไม่ หากไม่คุ้มค่าก็ไม่ควรดำเนินการต่อไป

5.4 ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น โดยลดขั้นตอนและระยะเวลา การปฏิบัติราชการลงจากที่เป็นอยู่เดิม ให้มีการกระจายอำนาจการตัดสินใจให้กับผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนซึ่งเป็นผู้ให้บริการจัดบริการให้ประชาชนสามารถรับบริการให้แล้วเสร็จในทีเดียวกัน เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการที่สะดวก และรวดเร็วยิ่งขึ้น

5.5 มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อเหตุการณ์ ต้องมีการทบทวน และปรับปรุงกระบวนการขั้นตอนการทำงานใหม่อยู่เสมอ ส่วนราชการต้องจัดลำดับความสำคัญและความจำเป็นของงาน หรือ โครงการที่จะทำให้ออกคล้องกับแผนงานการบริหารราชการแผ่นดิน และงบประมาณของประเทศ ซึ่งอาจมีผลต้องพิจารณาขุบเลิกส่วนราชการที่ไม่จำเป็น และการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบต่างๆ ให้เหมาะสม

5.6 ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการในการปฏิบัติราชการของส่วนราชการต้องมุ่งเน้นถึงความต้องการและความพึงพอใจของผู้รับบริการอย่างสม่ำเสมอ เพื่อจะได้จัดสิ่งอำนวยความสะดวกและเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่ให้ประชาชนทราบ และเข้าใจง่ายเวลามาติดต่อ

5.7 มีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ส่วนราชการจะต้องสร้างระบบการควบคุมตนเอง โดยมีการตรวจสอบ ติดตามวัดผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะทำได้ดำเนินการปฏิบัติงานของหน่วยงานให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพนอกจากนี้ยังช่วยให้การพิจารณาให้บำเหน็จความชอบ และรางวัลแก่ข้าราชการเป็นไปตามผลการปฏิบัติงานอย่างจริงจัง

แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล

การปกครองท้องถิ่น (Local Government) ถือเป็นรูปแบบหนึ่งที่เป็นพื้นฐานการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและมีความสำคัญต่อการฝึกหัดประชาธิปไตย โดยเฉพาะการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชนท้องถิ่นที่จะตอบสนองปัญหาความเป็นอยู่และทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน ได้เป็นอย่างดี ซึ่งคำพังเพยรัฐบาลกลางในฐานะที่ต้องดูแลประชาชนโดยรวมทั่วประเทศ ไม่สามารถตอบสนองปัญหาและความต้องการหรือแก้ไขปัญหาได้อย่างทั่วถึง และตรงตามความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่ได้อย่างแท้จริงทำให้รัฐบาลได้มีการเปลี่ยนแปลงการบริหารปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลาง (Centralization) มาเป็นการบริหารการปกครองแบบกระจายอำนาจ (Decentralization) มากขึ้น เพื่อให้สิทธิแก่ชุมชนในการ

ตัดสินใจดำเนินการกิจของท้องถิ่นซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการใช้ฐานท้องถิ่นเป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศ (โกวิทย์ พวงงาม, 2550 : 11)

1. ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น

ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังต่อไปนี้

ประยัต หงษ์ทองคำ (2539 : 41) ให้ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่นว่า การที่ประชาชนในท้องถิ่นต่างๆ ได้รับการกระจายอำนาจจากรัฐบาลให้มีสิทธิจะดำเนินการปกครองตนเองและเพื่อให้การปกครองตนเองของประชาชนสามารถที่จะสนองความต้องการของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีอำนาจอิสระ (Autonomy) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสมตลอดจนมีเจ้าหน้าที่ มีงบประมาณรายรับ รายจ่ายเป็นของตนเอง ด้วยความมีประสิทธิภาพปกครองตนเองของประชาชนนั้น หมายถึง การที่ประชาชนในท้องถิ่นต่างๆ มีสิทธิที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมือง การปกครองของท้องถิ่นนั้นทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างกว้างขวางทั้งนี้ภายใต้เงื่อนไขและขอบเขตที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่น มีสิทธิที่จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นมีสิทธิที่จะเลือกตั้งตัวแทนของตัวเองเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในด้านต่างๆ ของท้องถิ่น มีสิทธิที่จะแสดงประชามติเพื่อถอดถอนเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นที่ประชาชนเลือกตั้งเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในด้านต่างๆ ของท้องถิ่น มีสิทธิที่จะแสดงประชามติเพื่อถอดถอนเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นที่ประชาชนเลือกตั้งเข้าไป มีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นเพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่นรับไว้พิจารณาประกอบการตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ ของท้องถิ่น หรือการมีส่วนร่วมโดยการเป็นกรรมการต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วุฒิสาร ตันไชย (2547 : 1) ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นว่า “การปกครองที่รัฐกลาง หรือส่วนกลางได้กระจายอำนาจไปให้หน่วยงานการปกครองท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์กรที่มีสิทธิตามกฎหมาย มีพื้นที่ และประชาชนเป็นของตนเองและองค์กรดังกล่าวต้องมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม”

นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ (2547 : 22) ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นว่า “การปกครองซึ่งราชการส่วนกลางได้มอบอำนาจในการปกครองและบริหารกิจการงานให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในขอบเขตอำนาจหน้าที่และพื้นที่ของตนที่กำหนดไว้ตามกฎหมายโดยมีความเป็นอิสระตามสมควร ไม่ต้องอยู่ในบังคับบัญชาของราชการส่วนกลาง ราชการส่วนกลางเป็นเพียงหน่วยคอยกำกับดูแลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินกิจการไปด้วยความเรียบร้อย”

โกวิทย์ พวงงาม (2550 : 13) ให้ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่นว่า องค์กรหนึ่งมีอาณาเขตของตนเอง มีประชากรตามที่หลักเกณฑ์กำหนด มีอำนาจ และมีอิสระในการ

ปกครองตนเอง มีการบริหารการคลังของตนเอง โดยมีหน้าที่ให้บริการในด้านต่างๆ แก่ประชาชน ซึ่งประชาชนในพื้นที่ดังกล่าว จะมีส่วนร่วมในการบริหารและปกครองตนเองด้วยตนเอง

สรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึงการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นรูปแบบที่รัฐบาลกระจายอำนาจในการปกครองและการบริหารงานให้หน่วยการปกครอง ส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีการกำหนดรูปแบบการปกครองโดยตราเป็นกฎหมายมีอำนาจอิสระใน การปฏิบัติหน้าที่และมีขอบเขตแน่นอนตามความสามารถของท้องถิ่น มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีขอบเขตพื้นที่ชัดเจน เพื่อให้ท้องถิ่นมีอำนาจในการปกครองตนเอง มีสิทธิตามกฎหมายที่จะดำเนินการปกครองตนเอง มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย คัดเลือก และกำหนดงบประมาณเพื่อบริหารกิจการและดำเนินกิจการ ภายใต้กรอบที่กฎหมายบัญญัติไว้เพื่อประโยชน์ของรัฐและท้องถิ่นนั้นๆ รวมทั้งประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารและปกครองตนเอง โดยมีผู้บริหาร ที่ได้มาจากการ เลือกตั้งจากประชาชน ซึ่งจัดแบ่งองค์กรเป็น 2 ฝ่ายคือ ฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ ทั้งนี้ จะต้องอยู่ในความควบคุมกำกับดูแลของรัฐบาลจากส่วนกลางตาม ความเหมาะสม

2. ความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น

ประหยัด หงษ์ทองคำ (2539 : 92) ได้สรุปความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ดังนี้

2.1 เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษ การปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชนการปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง หรือมีส่วนเข้ามาดำเนินกิจการของท้องถิ่นด้วยตนเองอย่างกว้างขวาง ไม่ว่าจะโดยการสมัครรับเลือกตั้ง เพื่อให้ประชาชนเลือกเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ฐานะเป็นฝ่ายบริหารหรือนิติบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือแม้ในฐานะประชาชนผู้คอยเอาใจใส่ดูแลการปฏิบัติหน้าที่ตัวแทนของตนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ตาม การปฏิบัติหน้าที่อันมีลักษณะแตกต่างกันของประชาชนในท้องถิ่นดังกล่าว มีส่วนใน การเรียนรู้ถึงกระบวนการปกครองตนเองในท้องถิ่น อันเป็นพื้นฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับชาติ

2.2 เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักการปกครองตนเอง การปกครองที่ประชาชนปกครองตนเอง มิใช่เป็นการปกครองอันเกิดจากคำสั่ง การบังคับบัญชาเมื่อบน หลักการปกครองท้องถิ่นที่อนุญาตให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจที่จะปกครองตนเอง ดังนั้น ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ รับผิดชอบบริหารกิจการของท้องถิ่นตามอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่อย่างอิสระโดยไม่จำเป็นต้องฟังคำสั่งจากรัฐบาลกลางทุกกรณีไป เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นฝ่ายบริหารหรือฝ่ายนิติบัญญัติต่างก็เป็นประชาชนในท้องถิ่นนั่นเอง

2.3 เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมาย และอย่างมีประสิทธิภาพ การสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมายหรือตรงต่อความต้องการที่แท้จริง เพื่อให้การบริการสนองความต้องการนั้นอย่างรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ ท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกันตามลักษณะทางภูมิศาสตร์ อาชีพของประชาชน ทรัพยากรธรรมชาติ ลักษณะทางเศรษฐกิจ ฯลฯ ดังนั้นความต้องการและปัญหาท้องถิ่นก็ย่อมแตกต่างกันออกไปซึ่งเป็นที่แน่นอนว่าใครจะรู้ถึงปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นดีไปกว่าคนในท้องถิ่นนั้น ปัญหาของท้องถิ่นถ้าจะให้รัฐบาลช่วยแก้ไขให้ก็อาจจะไม่ได้ผลดี เพราะข้าราชการของรัฐบาลจะรู้ปัญหาดีไปกว่าคนท้องถิ่นย่อมเป็นไปได้ยาก ยิ่งไปกว่านั้น งบประมาณมักจะล่าช้าไม่ทันการและการให้รัฐบาลเข้าไปแก้ปัญหาของท้องถิ่นมากเพียงใด รัฐบาลจะถือเป็นสาเหตุเข้าไปแทรกแซงและควบคุมกิจการของท้องถิ่นมากขึ้นเพียงนั้น อันจะเป็นการทำลายหลักการปกครองตนเองของประชาชนในท้องถิ่นให้หมดความสำคัญไป เพื่อให้องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นได้บริหารสนองความต้องการอย่างรวดเร็วก็จะเห็นได้ชัดว่า การดำเนินกิจการของท้องถิ่น โดยคนในท้องถิ่นย่อมจะ เป็นไปด้วยความรวดเร็วมากกว่า การดำเนินโดยคนของรัฐบาล

2.4 เพื่อให้องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลาง โลกปัจจุบัน มีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการต่างๆอย่างมาก ประเทศที่มีความเจริญน้อยหรือสังคมด้อยพัฒนา ก็พยายามที่จะพัฒนาประเทศให้เจริญขึ้นทุกวิธีทาง ประกอบทั้งจำนวนพลเมืองก็เพิ่มมากขึ้น ปัญหาและความต้องการต่างๆก็เพิ่มทวีมากขึ้น มีลักษณะยุ่งยากสลับซับซ้อนมากขึ้น จนรัฐบาลกลางเพียงแห่งเดียวไม่อยู่ในฐานะที่จะให้บริการสนองตอบ ต่อความต้องการของประชาชนได้เพียงพอและทั่วถึง ประกอบทั้งภารกิจอันเป็นหน้าที่ของรัฐบาล โดยตรงก็มีปริมาณเพิ่มขึ้น ฉะนั้นรัฐบาลจึง จำเป็นต้องกระจายอำนาจ โดยจัดตั้งหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นขึ้น เพื่อให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นดำเนินบริการต่าง ๆ สอนองความต้องการของประชาชน อันเป็นการแบ่งเบาภาระจากรัฐบาลไปทั้งในด้านการบริหาร งบประมาณ รายได้ และมีอำนาจจัดการงานของท้องถิ่นในเขตของตนได้

ชูฉายส์ ฉายะบุตร (2539 : 37) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ ดังนี้

- 2.4.1 การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยการปกครองส่วนท้องถิ่นทำให้ประชาชนในท้องที่รู้จักการปกครองตนเอง
- 2.4.2 การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระจากรัฐบาล
- 2.4.3 การปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ
- 2.4.4 การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมืองการบริหาร

ของประเทศในอนาคต

2.4.5 การปกครองส่วนท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาแบบ พึ่งตนเอง

สรุปความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น คือ เป็นสถาบันการเมืองการปกครอง ให้แก่ประชาชน ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักการปกครองตนเองแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมืองการบริหารของประเทศในอนาคตและสามารถสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ

3. วัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่น

โกวิทช์ พวงงาม (2550 : 14) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ดังนี้

3.1 เพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐบาลในด้านการเงิน บุคลากร ตลอดจนระยะเวลาที่ใช้ดำเนินการให้บริการชุมชน และทำให้เกิดความประหยัด

3.2 เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริงเพราะความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมมีความแตกต่างกัน การรอรับบริการจากรัฐบาลเพียงฝ่ายเดียวอาจไม่ตรงกับความต้องการที่แท้จริงและล่าช้า

3.3 เพื่อให้หน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษาการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองทั้งในบทบาทฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายนิติบัญญัติ

สรุป วัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลในด้านการเงิน บุคลากร และเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นตรงกับความต้องการสูงสุดและเป็นสถาบันที่ให้การศึกษาการปกครองระบอบประชาธิปไตย

4. ลักษณะสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น

นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ (2547 : 22) ได้จำแนกลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่นไว้ว่า เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นโดยกฎหมายจากส่วนกลาง มีสถานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย มีขอบเขตของการปกครองที่แน่นอน และมีคณะผู้แทนที่ได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้นเป็นผู้รับผิดชอบต่อการบริหารงานอย่างอิสระ และมีอำนาจอิสระในด้านการคลัง เช่น การจัดเก็บภาษีและการจัดหารายได้อื่นๆ ตามที่กฎหมายกำหนด และจัดทำงบประมาณของตนเองไม่ต้องขอคำสั่งจากราชการบริหารส่วนกลาง ซึ่งองค์กรท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นนี้จะมีบุคลากรของตนเองบริหารงานภายในท้องถิ่นเป็นพนักงานของท้องถิ่นที่ได้รับเงินเดือนจากงบประมาณของท้องถิ่น

ประธาน สุวรรณมงคล (2547 : 4-5) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่น ดังนี้

- 4.1 เป็นนิติบุคคล
- 4.2 มีอำนาจหน้าที่เฉพาะ
- 4.3 ผู้บริหารมาจากการเลือกตั้ง
- 4.5 ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง
- 4.6 มีความอิสระในการบริหารงานอย่างเพียงพอ
- 4.7 มีอำนาจในการจัดหารายได้และใช้จ่ายรายได้อย่างอิสระตามสมควร
- 4.8 มีการกำกับดูแลจากรัฐ

สรุป ลักษณะสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ มีสถานะเป็นนิติบุคคล มีอำนาจหน้าที่เฉพาะ มีผู้บริหารมาจากการเลือกตั้ง ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง มีความเป็นอิสระในการบริหารงานอย่างเพียงพอ มีอำนาจในการจัดหารายได้และใช้จ่ายได้อย่างอิสระตามสมควร และมีการกำกับดูแลจากรัฐ

5. การปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล

5.1 เทศบาล คือ หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งของไทยถือกำเนิดในสมัยพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 7) ทรงริเริ่มและแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อทำการศึกษาหาสู่ทางในการจัดตั้งองค์กรปกครองรูปแบบเทศบาลขึ้น ขณะนั้นการดำเนิน การของเทศบาลก็ยังไม่สมบูรณ์แบบตามหลักการของการปกครองตนเองตามที่ มีพระประสงค์ เนื่องจากช่วงนั้น ผู้บริหารเทศบาลมิได้มาจากการเลือกตั้งจากประชาชนล้วนแต่เป็นข้าราชการประจำทั้งสิ้นจนกระทั่งเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยคณะราษฎร พ.ศ. 2475 ขึ้น ร่างพระราชบัญญัติเทศบาลก็ยังไม่ได้ออกมาใช้ (สมบูรณ์ เดชสมบูรณ์สุข. 2545 : 1-33)

ในปี พ.ศ.2476 รัฐบาลภายใต้การนำของจอมพล ป.พิบูลสงคราม ดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี ได้ตรากฎหมายโดยประกาศใช้พระราชบัญญัติเทศบาลขึ้นครั้งแรกชื่อ “พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476” กฎหมายฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายในการมอบอำนาจ การปกครองตนเองให้แก่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองเพื่อให้เทศบาลเป็นสถาบันการเรียนรู้การปกครองตามระบอบประชาธิปไตย และต่อมาได้มีการจัดตั้งเทศบาลขึ้นเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ.2478 โดยการยกฐานะสุขาภิบาลที่มีอยู่เดิมแล้วขึ้นเป็นเทศบาลขณะนั้น มีจำนวน 35 แห่ง ดำเนินการเทศบาล และต่อมารัฐบาลที่มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเทศบาลหลายครั้งหลายหน กล่าวคือ ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2481, พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2486 และพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งกฎหมายเทศบาลฉบับหลังสุดนี้ ถือเป็นกฎหมายหลักใน

การดำเนินงานของเทศบาลมาจนถึงปัจจุบันนี้ โดยได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 (สมบูรณ์ เศษสมบูรณ์สุช. 2545 : 123-161)

5.2 การจัดตั้งเทศบาล เทศบาลมิได้จัดตั้งขึ้นทั่วทั้งประเทศ แต่จะจัดตั้งขึ้นเป็นแห่งๆ ไปตามหลักเกณฑ์ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 กล่าวคือ เมื่อท้องถิ่นใดมีสภาพอันสมควรยกฐานะเป็นเทศบาลให้จัดตั้งท้องถิ่นนั้นๆ เป็นเทศบาลตำบล เทศบาลเมือง หรือเทศบาลนคร และกำหนดให้เทศบาลเป็นทบวงการเมืองซึ่งแต่ละเทศบาลจะจัดขึ้นได้นั้นจะต้องพิจารณาองค์ประกอบหลายๆ ประการ เช่น สภาพแวดล้อมแต่ละท้องถิ่น จำนวนประชากรสภาพเศรษฐกิจและสังคม โดยได้แบ่งการปกครองเทศบาลออกเป็น 3 ประเภท คือ

5.2.1 เทศบาลตำบล กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดหลักเกณฑ์การจัดตั้งเทศบาลตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 (มาตรา 9) มีรายได้จริงตั้งแต่ 12 ล้านบาท ขึ้นไปโดยไม่รวมเงินอุดหนุนประชากรตั้งแต่ 7,000 คนขึ้นไป

5.2.2 เทศบาลเมือง การจัดตั้งเทศบาลเมืองกฎหมายกำหนดไว้ 2 ลักษณะคือ ท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัด (มาตรา 10) ท้องถิ่นชุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่ 10,000 คนขึ้นไป ความหนาแน่นไม่ต่ำกว่าสามพันคนต่อตารางกิโลเมตร และมีรายได้พอสมควรที่จะปฏิบัติหน้าที่

5.2.3 เทศบาลนคร ได้แก่ ท้องถิ่นชุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่ 50,000 คนขึ้นไป ความหนาแน่นไม่ต่ำกว่าสามพันคนต่อตารางกิโลเมตร และมีรายได้พอสมควรที่จะปฏิบัติหน้าที่ (มาตรา 11) ท้องถิ่นซึ่งได้ยกฐานะเป็นเทศบาลแล้ว อาจถูกเปลี่ยนแปลงฐานะหรือยุบเลิกได้โดยทำเป็นประกาศกระทรวงมหาดไทยการยุบเลิกเทศบาล ให้ระบุถึงวิธีการจัดทรัพย์สินไว้ในประกาศกระทรวงมหาดไทยด้วย

6. โครงสร้างของเทศบาล

ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 ได้แบ่งโครงสร้างของเทศบาลเมืองออกเป็น 2 ส่วน (มาตรา 14) คือ

6.1 สภาเทศบาล ประกอบด้วยสมาชิกสภาเทศบาลซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามจำนวนดังต่อไปนี้ (มาตรา 15)

6.1.1 สภาเทศบาลตำบล ประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสิบสองคน

6.1.2 สภาเทศบาลเมือง ประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสิบแปดคน

6.1.3 สภาเทศบาลนคร ประกอบด้วยสมาชิกจำนวนยี่สิบสี่คนสมาชิกสภาอยู่ในตำแหน่งได้คราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง (มาตรา 16)

6.2 นายกเทศมนตรี ให้เทศบาลมีนายกเทศมนตรีคนหนึ่งซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น (มาตรา 48 ทวิ) นายกเทศมนตรีอาจแต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีซึ่งมิใช่สมาชิกสภาเทศบาลเป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารราชการของเทศบาลตามที่นายกเทศมนตรีมอบหมายได้ตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้ (มาตรา 48 ทวิ)

6.2.1 เทศบาลตำบล ให้แต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีได้ไม่เกินสองคน

6.2.2 เทศบาลเมือง ให้แต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีได้ไม่เกินสามคน

6.2.3 เทศบาลนคร ให้แต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีได้ไม่เกินสี่คน

6.3 โครงสร้างหน่วยงานภายในเทศบาล ปัจจุบันกระทรวงมหาดไทยออกระเบียบว่าด้วยการกำหนดส่วนราชการของเทศบาล พ.ศ. 2535 โดยให้มีการจัดตั้งกองหรือฝ่ายขึ้นได้ถึง 12 หน่วย ดังต่อไปนี้

6.3.1 สำนักปลัดเทศบาล มีส่วนราชการประกอบด้วย

- 1) ฝ่ายบริหารงานทั่วไป
- 2) ฝ่ายปกครอง
- 3) งานธุรการ

6.3.2 กองหรือฝ่ายประปา มีส่วนราชการประกอบด้วย

- 1) ฝ่ายผลิตและฝ่ายบริการ
- 2) ฝ่ายการเงินและบัญชี
- 3) งานธุรการ

6.3.3 กองหรือฝ่ายการแพทย์ มีส่วนราชการประกอบด้วย

- 1) ฝ่ายบริการการแพทย์
- 2) ฝ่ายการพยาบาล
- 3) ฝ่ายศูนย์บริการสาธารณสุข

6.3.4 กองหรือฝ่ายการศึกษา

- 1) ฝ่ายบริการศึกษา
- 2) ฝ่ายพัฒนาการศึกษา
- 3) งานธุรการ

6.3.5 กองหรือฝ่ายการคลัง

- 1) ฝ่ายพัฒนารายได้
- 2) ฝ่ายบริหารงานคลัง
- 3) ฝ่ายแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน
- 4) งานธุรการ

6.3.6 สำนักการช่าง

- 1) กองควบคุมอาคารและผังเมือง
- 2) กองควบคุมการก่อสร้าง
- 3) กองการโยธา
- 4) งานธุรการ (ของสำนักการช่าง)
- 5) งานการคลัง (ของสำนักการช่าง)

6.3.7 กองหรือฝ่ายช่างสุขาภิบาล มีหน้าที่กำจัดมูลฝอยและปฏิบัติ พร้อมบำบัดน้ำ

เสียและมีส่วนราชการประกอบด้วย

- 1) ฝ่ายกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
- 2) ฝ่ายบำบัดน้ำเสีย
- 3) งานการคลัง
- 4) งานธุรการ

6.3.8 กองหรือฝ่ายวิชาการและแผนงาน มีหน้าที่เกี่ยวกับงานวิชาการและการวางแผนงานและมีส่วนราชการประกอบด้วย

- 1) งานวิเคราะห์นโยบายและแผน
- 2) งานวิจัยและประเมินผล
- 3) งานนิติการ
- 4) งานประชาสัมพันธ์
- 5) งานจัดทำงบประมาณ
- 6) งานธุรการ

6.3.9 กองหรือฝ่ายสวัสดิการสังคม มีหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน การสังคมสงเคราะห์และมีส่วนราชการประกอบด้วย

- 1) งานสังคมสงเคราะห์
- 2) งานสวัสดิการการเด็กและเยาวชน
- 3) งานพัฒนาชุมชน

4) งานธุรการ

6.3.10 กองหรือฝ่ายอนามัยและสิ่งแวดล้อม มีหน้าที่เกี่ยวกับงานสาธารณสุข มีส่วนราชการประกอบด้วย

- 1) ฝ่ายบริหารงานสาธารณสุข
- 2) ฝ่ายบริการและส่งเสริมการอนามัย

6.3.11 หน่วยตรวจสอบภายใน มีหน้าที่ตรวจสอบและกลั่นกรองให้ความเห็นชอบและข้อเสนอแนะแก่ปลัดเทศบาลเกี่ยวกับงานการเงิน และควบคุมตรวจสอบด้านอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

6.3.12 แขวง เพื่อรองรับการเจริญเติบโตของเทศบาลในอนาคต หรือกรณีที่เป็นเทศบาลขนาดใหญ่จะสามารถแบ่งเป็นแขวง มีส่วนราชการประกอบด้วย

- 1) สำนักงานแขวง
- 2) งานการศึกษา
- 3) งานคลัง
- 4) งานสวัสดิการสังคม
- 5) งานช่าง
- 6) งานประปา
- 7) งานสาธารณสุขของพื้นที่แขวง โดยงานแต่ละงานจะทำหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายจากเทศบาล

6.4 พนักงานเทศบาล

เป็นเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นของเทศบาลที่ปฏิบัติงานประจำสำนักงาน หรือนอกสำนักงาน เป็นผู้นำนโยบายของนายกเทศมนตรีไปปฏิบัติ โดยมีปลัดเทศบาลเป็นผู้รับผิดชอบในการกำกับดูแลการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาล ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วย การกำหนดส่วนราชการของเทศบาล พ.ศ. 2542 แบ่งออกเป็น 12 หน่วยงาน ดังนี้

6.4.1 สำนักปลัดเทศบาล มีหน้าที่ดำเนินกิจการให้เป็นไปตามกฎหมายระเบียบแบบแผนและนโยบายของเทศบาล ทั้งมีหน้าที่เป็นเลขานุการสภาเทศบาลและคณะเทศมนตรีเกี่ยวกับงานสารบรรณ งานธุรการ งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย งานการเจ้าหน้าที่ งานทะเบียนราษฎร ตลอดจนงานอื่นๆ ที่มีได้กำหนดไว้เป็นงานของหน่วยงานใด โดยเฉพาะ

6.4.2 สำนักงานการคลัง/กองคลังหรือฝ่ายคลัง มีหน้าที่เกี่ยวกับการเงินและการบัญชีการจัดเก็บภาษีต่างๆ ตลอดจนการควบคุมดูแลพัสดุและทรัพย์สินของเทศบาล

6.4.3 กองหรือฝ่ายสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม มีหน้าที่ แนะนำช่วยเหลือด้านการเจ็บป่วยของประชาชน การป้องกันและระงับโรคติดต่อ การสุขภาพและรักษาความสะอาดงานสัตวแพทย์ ตลาดสาธารณะ ตลอดจนการควบคุมการประกอบอาชีพเกี่ยวกับสุขอนามัยของประชาชน

6.4.4 สำนักช่าง/กองช่างหรือฝ่ายช่าง มีหน้าที่เกี่ยวกับการควบคุมงานก่อสร้างอาคาร เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง งานเกี่ยวกับไฟฟ้าสาธารณะ งานบำรุงรักษาทางบก ทางระบายน้ำ สวนสาธารณะ งานสำรวจและแบบแผน งานสถาปัตยกรรมและผังเมือง ตลอดจนงานสาธารณูปโภค

6.4.5 สำนักงานศึกษา/กองการศึกษา หรือฝ่ายการศึกษา มีหน้าที่ดำเนินกิจการเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในด้านการศึกษาขั้นพื้นฐานของประชาชน

6.4.6 กองหรือฝ่ายวิชาการและแผน มีหน้าที่เกี่ยวกับงานวิชาการและการวางแผนพัฒนาเทศบาล ประกอบด้วย งานวิเคราะห์นโยบายและแผน วิจัยและประเมินผล งานนิติกร การจัดทำงบประมาณ และงานประชาสัมพันธ์

6.4.7 กองหรือฝ่ายสวัสดิการสังคม มีหน้าที่ควบคุมดูแลและรับผิดชอบเกี่ยวกับงานสังคมสงเคราะห์ งานสวัสดิการเด็กและเยาวชน และงานพัฒนาชุมชน

6.4.8 กองหรือฝ่ายช่างสุขภาพ มีหน้าที่ กำจัดมูลฝอย และสิ่งปฏิกูลและบำบัดน้ำเสีย

6.4.9 กองหรือฝ่ายการแพทย์ มีหน้าที่เกี่ยวกับงานรักษาพยาบาลประชาชน ประกอบไปด้วย ฝ่ายบริการการแพทย์ ฝ่ายการพยาบาลและศูนย์บริการสาธารณสุข

6.4.10 กองหรือฝ่ายการประปา มีหน้าที่เกี่ยวกับการผลิตน้ำประปา งานวางระบบท่อประปา งานจำหน่ายน้ำประปาแก่ประชาชน งานจัดเก็บรายได้การประปา

6.4.11 หน่วยตรวจสอบภายใน มีหน้าที่ ตรวจสอบและกลั่นกรองให้ความเห็นชอบและข้อเสนอแนะแก่ปลัดเทศบาลเกี่ยวกับงานการเงินและควบคุมตรวจสอบด้านอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

6.4.12 หน่วยงานแขวง มีหน้าที่ให้บริการประชาชนเกี่ยวกับงานทะเบียนราษฎร งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การศึกษา การสวัสดิการ สาธารณสุข การช่าง การประปา แขวงเป็นหน่วยงานย่อยจำลองรูปแบบเทศบาล เพื่อรองรับความเจริญเติบโตของเมืองเพื่อเป็นการบริการประชาชนให้ทั่วถึง

แผนภูมิที่ 2 โครงสร้างของเทศบาล

ที่มา : โกวิทย์ พวงงาม. 2550 : 29

7. หน้าที่เทศบาล

ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 ได้แบ่งหน้าที่ของเทศบาลออกเป็นหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ และหน้าที่ที่จะเลือกปฏิบัติ ซึ่งขึ้นอยู่กับประเภทของเทศบาล ดังแสดงในดังนี้

ตารางที่ 1 หน้าที่บังคับแห่งกฎหมายหรือหน้าที่ที่จะต้องทำตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 มาตรา 50, 53, 56

เทศบาลตำบล	เทศบาลเมือง	เทศบาลนคร
1. รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน 2. ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ 3. รักษาความสะอาดของถนนหรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล 4. ป้องกันและระงับโรคติดต่อ 5. ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง 6. ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม 7. ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และ ผู้พิการ 8. บำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และ วัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น 9. หน้าที่อื่น กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของ เทศบาล	1. มีหน้าที่เช่นเดียวกับเทศบาลตำบล ตามข้อ 1-9 2. ให้มีน้ำสะอาดหรือการ ประปา 3. ให้มีโรงฆ่าสัตว์ 4. ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์และรักษาคนเจ็บไข้ 5. ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ 6. ให้มีและบำรุงส่วน สาธารณะ 7. ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น 8. ให้มีการดำเนินกิจการโรงรับจำนำหรือสถาน สิ้นเชื้อท้องถิ่น	1. มีหน้าที่เช่นเดียวกับเทศบาลเมืองตามข้อ 1-8 2. ให้มีและบำรุงการ สงเคราะห์มารดาและเด็ก 3. กิจการอย่างอื่นซึ่งจำเป็นเพื่อกาสาธารณสุข 4. การควบคุมสุลักษณะ และอนามัยในร้านจำหน่ายอาหาร โรง มหรสพ และสถานบริการ 5. จัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยและการปรับปรุง แหล่ง เสื่อมโทรม 6. จัดให้มีและควบคุม ตลาดท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ 7. การวางผังเมืองและ ควบคุมการก่อสร้าง 8. การส่งเสริมกิจการ ท้องเที่ยว

ตารางที่ 2 หน้าที่ที่อาจจัดทำกิจการใดๆ ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 มาตรา 51, 54, 57

เทศบาลตำบล	เทศบาลเมือง	เทศบาลนคร
1. ให้มีน้ำสะอาดหรือ การประปา 2. ให้มีโรงฆ่าสัตว์ 3. ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม 4. ให้มีสุสานและ ฌาปนสถาน 5. บำรุงและส่งเสริมการ ทำมาหากินของราษฎร 6. ให้มีและบำรุงสถานที่ ทำการพิทักษ์ 7. ให้มีและบำรุงการไฟฟ้า หรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น 8. ให้มีและบำรุงทาง ระบายน้ำ 9. เทศพาณิชย์	1. ให้มีตลาดท่าเทียบเรือ และท่าข้าม 2. ให้มีสุสานและฌาปนสถาน 3. บำรุงและส่งเสริมการทำมา หากินของราษฎร 4. ให้มีและบำรุงการสงเคราะห์ มารดาและเด็ก 5. ให้มีและบำรุงโรงพยาบาล 6. ให้มีการสาธารณสุข 7. จัดทำกิจการซึ่งจำเป็นเพื่อการ สาธารณสุข 8. จัดตั้งและบำรุงโรงเรียน อาชีวศึกษา 9. ให้มีและบำรุงสถานที่สำหรับ การกีฬาและพลศึกษา 10. ให้มีและบำรุงสวนสาธารณะ สวนสัตว์และสถานที่พักผ่อน หย่อนใจ 11. ปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรม และรักษาความสะอาดเรียบร้อย ของท้องถิ่น 12. เทศพาณิชย์	มีหน้าที่เช่นเดียวกับ เทศบาลเมืองตามข้อ 1-12

8. อำนาจหน้าที่ของสภาเทศบาล

อำนาจหน้าที่ของสภาเทศบาลสรุปได้ดังต่อไปนี้ (โกวิทย์ พวงงาม, 2550 : 25)

8.1 อำนาจในการตราเทศบัญญัติ สภาเทศบาลสามารถตราเทศบัญญัติขึ้นได้โดยจะต้องไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมายและจะต้องมีเงื่อนไขว่าเพื่อการปฏิบัติการ และให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของเทศบาล หรือมีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจเทศบาลตราเทศบัญญัติในกระบวนการตราเทศบัญญัตินั้น เริ่มจากผู้เสนอร่างเทศบัญญัติจะเป็น สมาชิกสภาเทศบาลก็ได้เว้นแต่การร่างเทศบัญญัติที่เกี่ยวกับการเงินจะต้องให้นายกเทศมนตรีรับรองเสียก่อนจึงจะเสนอได้ เสนอต่อสภาเทศบาล สภาเทศบาลจะดำเนินการพิจารณาร่างเทศบัญญัติ ในการพิจารณาจะดำเนินการเป็นสามวาระ ดังนี้วาระแรก เป็นการรับหลักการแห่งเทศบัญญัติ วาระสอง เป็นขั้น การพิจารณาแก้ไขรายละเอียด วาระสาม เป็นขั้นลงมติว่าจะใช้เทศบัญญัติหรือไม่ ซึ่งขั้นนี้อาจเรียกว่าขั้น แปรญัติติเมื่อสภาเทศบาลมีมติเห็นชอบแล้วให้ประธานสภาเทศบาลส่งร่างเทศบัญญัตินั้น ไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด กรณีเทศบาลตำบลต้องส่งผ่านทางนายอำเภอไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อลงนามอนุมัติภายใน 15 วัน ผู้ว่าราชการจังหวัดจะลงนามอนุมัติเทศบัญญัติภายใน 30 วัน หรือส่งกลับคืนมายังสภาเทศบาลเพื่อพิจารณาใหม่ สภาเทศบาลจะพิจารณาใหม่แล้วร่างเป็นเทศบัญญัติเสนอ ไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดอีกครั้งหนึ่ง เพื่อส่งต่อไปยังรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยพิจารณา ถ้าหากรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยพิจารณาแล้วเห็นชอบก็ส่งมายังผู้ว่าราชการจังหวัดลงนามอนุมัติแต่หากรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยพิจารณาแล้วไม่เห็นชอบก็จะทำให้เทศบัญญัตินั้น เป็นอันตกไป ร่างเทศบัญญัติที่มี ผู้มีอำนาจได้ลงนามอนุมัติแล้วจะมีผลใช้บังคับได้ เมื่อได้ประกาศไว้ในที่เปิดเผยแล้ว 7 วันเว้นแต่ในกรณีฉุกเฉินและให้มีข้อความให้ระงับใช้บังคับได้ทันที ก็ให้ใช้บังคับนับแต่วันที่ประกาศใช้เทศบัญญัติชั่วคราว ในกรณีฉุกเฉิน ไม่อาจเรียกประชุมสภาเทศบาล ได้ทันที นายกเทศมนตรี อาจออกเทศบัญญัติชั่วคราวได้เมื่อได้รับอนุมัติจาก ผู้ว่าราชการจังหวัด และเมื่อได้ประกาศ เทศบัญญัติชั่วคราวไว้โดยเปิดเผยที่สำนักงานเทศบาลแล้วสามารถใช้บังคับได้ และในการประชุมสภาเทศบาลคราวต่อไปต้องนำเทศบัญญัติชั่วคราวนั้นเสนอต่อสภาเทศบาลเพื่ออนุมัติ ถ้าสภาเทศบาลอนุมัติเทศบัญญัติชั่วคราวนั้น ให้เทศบัญญัตินั้นเป็นเทศบัญญัติต่อไป แต่ถ้าเทศบาลไม่อนุมัติก็จะทำให้เทศบัญญัติชั่วคราวนั้นเป็นอันตกไป แต่ทั้งนี้จะไม่มีผลกระทบต่อกิจการใดๆ ที่ได้ปฏิบัติไประหว่างเทศบัญญัติชั่วคราวนั้น การอนุมัติหรือไม่อนุมัติจะต้องทำเป็นเทศบัญญัติ

8.2 อำนาจในการควบคุมฝ่ายบริหาร เพื่อให้ฝ่ายบริหาร ได้ปฏิบัติหน้าที่ไปตามระเบียบแบบแผนและนโยบายที่กำหนดไว้ โดยการใช้มาตรการ 3 อย่าง ได้แก่

8.2.1 การตั้งกระทู้ถาม สมาชิกสภาเทศบาลมีสิทธิตั้งกระทู้ถามนายกเทศมนตรี ในข้อความใดๆ ที่เกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ แต่ฝ่ายบริหารก็มีสิทธิจะตอบคำถามหรือไม่ก็ได้

8.2.2 การขับฝ่ายบริหารออกจากตำแหน่ง สมาชิกสภาเทศบาลจำนวนไม่ต่ำกว่าหนึ่ง ในสามของสมาชิกที่มีอยู่ในตำแหน่ง สามารถทำคำร้องยื่นต่อผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ กรณีเทศบาลตำบลว่านายกเทศมนตรี ผู้ใดปฏิบัติการฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชน ละเลยไม่ปฏิบัติตาม หรือปฏิบัติการไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่หรือความประพฤติอันจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียแก่ศักดิ์ตำแหน่ง หรือแก่เทศบาล หรือแก่ราชการ นายอำเภอหรือผู้ว่าราชการจังหวัดมีสิทธิ ที่จะเรียกประชุมสมาชิกสภาเทศบาลหรือไม่ โดยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานในการประชุมเอง ในการประชุมสมาชิกสภาเทศบาลนี้จะต้องมีสมาชิกสภาเทศบาลมาประชุม ไม่น้อยกว่าสองในสามของสมาชิกที่มีอยู่ในตำแหน่งจึงจะเป็นองค์ประชุมได้ และต้องประชุมลับ และลงคะแนนลับ ที่ประชุมจะลงมติว่าพฤติการณ์เสื่อมเสียอย่างนี้ไปยังรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทย เมื่อส่งไปให้รัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยพิจารณาแล้วรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยพิจารณายกเลิกหรือสั่งให้นายกเทศมนตรีออกจากตำแหน่งได้

8.2.3 การอนุมัติงบประมาณประจำปีหรืองบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม สภาเทศบาลจะเป็นผู้พิจารณาอนุมัติร่างเทศบัญญัติงบประมาณประจำปี ที่นายกเทศมนตรีเสนอมาให้พิจารณา หากสภามีมติไม่รับหลักการ ให้ประธานสภาเทศบาลส่งร่างเทศบัญญัติงบประมาณประจำปี นั้น ไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาร่างเทศบัญญัตินั้น ถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นชอบ ด้วยกับสภาเทศบาลที่ไม่รับหลักการแห่งร่างเทศบัญญัติ ให้ร่างเทศบัญญัตินั้นตกไป ถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดไม่เห็นชอบด้วยกับสภาเทศบาลที่ไม่รับหลักการแห่งร่างเทศบัญญัติ นั้น ให้ส่งคืนสภาเทศบาลพิจารณาใหม่ ในกรณีที่สภาเทศบาลยืนยันตามเดิมด้วยคะแนนเสียง ไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกสภาเทศบาลทั้งหมด ให้ร่างเทศบัญญัตินั้นตกไป แต่ถ้าสภาเทศบาลยืนยันตามเดิมด้วยคะแนนเสียงน้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกสภาเทศบาลทั้งหมด ให้ประธานสภาเทศบาลส่งร่างเทศบัญญัตินั้น ไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อลงชื่ออนุมัติ ในกรณีที่สภาเทศบาล ไม่รับหลักการแห่งร่างเทศบัญญัติ งบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือร่างเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ให้สภาเทศบาลตั้งคณะกรรมการคณะหนึ่งประกอบด้วยกรรมการจำนวนสิบห้าคน เพื่อพิจารณาหาข้อยุติความขัดแย้งในสาระ สำคัญที่บัญญัติไว้ในร่างเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายนั้น คณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง ให้ประกอบด้วยสมาชิกซึ่งสภาเทศบาลแต่งตั้งจำนวนเจ็ดคนและบุคคลซึ่งเป็นหรือมิได้เป็นสมาชิกซึ่งนายกเทศมนตรีเสนอจำนวนเจ็ดคน และให้กรรมการทั้งสิบสี่คนร่วมกันปรึกษาและเสนอบุคคลซึ่งมิได้เป็นกรรมการและมีได้เป็นสมาชิก คนหนึ่งทำหน้าที่เป็นประธานคณะกรรมการดังกล่าวภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่กรรมการครบจำนวน สิบสี่คน

8.3 อำนาจหน้าที่ของนายกเทศมนตรีตาม (ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2546) มีดังนี้

8.3.1 อำนาจหน้าที่ในการควบคุมและรับผิดชอบในการบริหารกิจการของเทศบาล โดยทั่วไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้

8.3.2 อำนาจหน้าที่ในการเปรียบเทียบคดีละเมิดเทศบัญญัติ

8.3.3 อำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติการต่างๆ ตามกฎหมายลักษณะปกครองท้องถิ่น ที่มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ทั้งนี้ โดยการทำหนดไว้ในกฎกระทรวง

8.3.4 เพื่อให้การใช้อำนาจหน้าที่ของนายกเทศมนตรี เป็น ไปอย่างเกิดประสิทธิภาพ จึงแบ่งแยกอำนาจหน้าที่ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนี้

1) อำนาจหน้าที่ของนายกเทศมนตรี สามารถดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้

1.1) กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย และรับผิดชอบในการบริหารราชการของเทศบาลให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับของเทศบัญญัติและนโยบาย

1.2) สั่ง อนุญาต และอนุมัติ เกี่ยวกับราชการของเทศบาล

1.3) แต่งตั้งและถอดถอนรองนายกเทศมนตรี ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี และเลขานุการนายกเทศมนตรี

1.4) วางระเบียบเพื่อให้งานของเทศบาลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

1.5) รักษาการณ์ให้เป็นไปตามเทศบัญญัติ

1.6) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินั้นและกฎหมายอื่น

8.4 อำนาจหน้าที่ของรองนายกเทศมนตรี สามารถดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้

8.4.1 ดำเนินการตามที่นายกเทศมนตรีมอบหมาย

8.4.2 รายงานการดำเนินการต่อนายกเทศมนตรี

8.5 ปฏิบัติตามที่กฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับ ระบุให้เป็นอำนาจหน้าที่ในกรณีที่นายกเทศมนตรีไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้รองนายกเทศมนตรี ตามลำดับที่นายกเทศมนตรี จัดไว้เป็นผู้รักษาราชการแทน ถ้าไม่มีรองนายกเทศมนตรีหรือมี แต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้ปลัดเทศบาลเป็นผู้รักษาราชการแทน ในการสั่งการอนุญาต การอนุมัติ หรือการปฏิบัติราชการที่นายกเทศมนตรีจะพึงปฏิบัติหรือดำเนินการตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อบัญญัติเทศบัญญัติ หรือคำสั่งใดหรือมติของคณะรัฐมนตรีในเรื่องใด ถ้ากฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อบัญญัติ เทศบัญญัติ หรือคำสั่งนั้น หรือมติของคณะรัฐมนตรี ในเรื่องนั้นไม่ได้กำหนดในเรื่องการมอบอำนาจไว้เป็นอย่างอื่น นายกเทศมนตรีอาจมอบอำนาจโดยทำเป็นหนังสือให้รอง

นายกเทศมนตรีเป็นผู้ปฏิบัติราชการแทนนายกเทศมนตรีก็ได้ แต่ถ้ามอบให้ปลัดเทศบาลหรือรองปลัดเทศบาลปฏิบัติราชการแทน ให้ทำเป็นคำสั่งและประกาศให้ประชาชนทราบ การปฏิบัติราชการแทนนายกเทศมนตรี ต้องกระทำภายใต้การกำกับดูแลและกรอบนโยบายที่นายกเทศมนตรีกำหนดไว้

กล่าวโดยสรุปนายกเทศมนตรีจะทำหน้าที่กำหนดนโยบายแนวทางการปฏิบัติงานตามนโยบายที่หาเสียงไว้กับประชาชน และรับผิดชอบในการบริหารงานในกิจการเทศบาลทั้งหมดที่ได้บัญญัติในกฎหมายว่าด้วย การปกครองท้องถิ่น และกฎหมายอื่นๆ กรณีที่นายกเทศมนตรีไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติราชการ ได้ให้นายกเทศมนตรีทำคำสั่งแต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีคนใดคนหนึ่งทำการแทนได้

การดำเนินงานของเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

1. ประวัติความเป็นมา

เทศบาลนครขอนแก่น เดิมได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลเมือง โดยพระราชกฤษฎีกาการจัดตั้งเทศบาลเมืองขอนแก่น มีผลบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม 2478 นายยกเทศมนตรีคนแรก คือ พระเสนาราชภักดี เข้าดำรงตำแหน่งเมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2478 ก่อนได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองตามพระราชกฤษฎีกา 2 เดือน ศาลาเทศบาลเมืองขอนแก่นตั้งอยู่ในที่ดินราชพัสดุแปลงที่ตั้งศาลากลางจังหวัดขอนแก่น ในขณะนั้นอยู่ทางทิศใต้ด้านตะวันตกของถนนกลางเมือง ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น ตรงข้ามกับสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองขอนแก่นในปัจจุบัน จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2492 จึงได้ย้ายที่ทำการ ไปอยู่ในที่ดินแปลงที่ตั้งสถานีอนามัยและสถานีดับเพลิงด้านตะวันออกของถนนกลางเมืองอยู่ตรงข้ามกับ โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน เมื่อปี พ.ศ. 2508 กระทรวงมหาดไทยได้ให้สำนักงานเทศบาลเมืองขอนแก่นใช้อาคารร่วมกับอำเภอเมืองในปี พ.ศ. 2527 สำนักงานเทศบาลนครขอนแก่นได้ก่อสร้างขึ้นใหม่ ตั้งอยู่ที่ 3/3 ถนนประชาสำราญ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยได้เปิดทำการตั้งแต่วันที่ 22 ตุลาคม 2527 จนถึงปัจจุบัน โดยในปี พ.ศ. 2538 ได้มีพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งเทศบาลนครขอนแก่น ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาฉบับกฤษฎีกา เล่ม 112 ตอนที่ 40 ก ลงวันที่ 24 กันยายน 2538 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 25 กันยายน 2538 เป็นต้นไป (หนังสือทำเนียบสันนิบาตเทศบาลจังหวัดขอนแก่น

2. ข้อมูลทั่วไป

เทศบาลนครขอนแก่น เป็นองค์การปกครองท้องถิ่นขนาดใหญ่ของจังหวัดขอนแก่น มีภารกิจและบทบาทในการให้บริการสาธารณะและพัฒนาท้องถิ่น โดยตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน บริหารงานโดยนายกเทศมนตรีเทศบาลนครขอนแก่นและคณะที่มบริหาร ซึ่งมีการ

ดำเนินงานโดยการกำหนดควิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ เพื่อช่วยในการดำเนินงานและเป็นแนวทางการพัฒนาเทศบาลนครขอนแก่น ให้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถนำมาเป็นตัวชี้วัดในการดำเนินงาน ดังนี้ คือ

2.1 วิสัยทัศน์

“ศูนย์กลางเศรษฐกิจภาคอีสาน สังคมเอื้ออาทร สันติสุข เรียนรู้ นวัตกรรมอย่างยั่งยืน”

2.2 พันธกิจ

หากวิสัยทัศน์เป็นเสมือนจุดหมายปลายทางแล้ว พันธกิจก็เปรียบเสมือนเส้นทางที่จะนำเราไปสู่จุดหมายปลายทางนั้น โดยสวัสดิภาพ เทศบาลนครขอนแก่น มีพันธกิจ ดังนี้

2.2.1 การเพิ่มขีดความสามารถขององค์กรในการบริหารราชการท้องถิ่น

2.2.2 การสร้างสังคมสันติสุขและสมานฉันท์ด้วยการพัฒนาคุณภาพชีวิตและทุน

ทางสังคม

2.2.3 การเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ

2.3 ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาเทศบาลนครขอนแก่น

2.3.1 การพัฒนาศักยภาพองค์กร

2.3.2 สร้างเครือข่ายและความเข้มแข็งภาคประชาชน

2.3.3 พัฒนาระบบการเรียนรู้ของประชาชน/ปฏิรูปการศึกษา

2.3.4 พัฒนาระบบความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

2.3.5 การเพิ่มศักยภาพเศรษฐกิจชุมชน

2.3.6 อนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.3.7 พัฒนาคุณภาพการให้บริการสาธารณสุขและคุณภาพชีวิต

2.3.8 สร้างสังคมเอื้ออาทร

2.3.9 เร่งรัดการจัดการน้ำท่วมให้มีประสิทธิภาพ

2.3.10 พัฒนาระบบการคมนาคมที่มีความเหมาะสมกับสภาพเมือง

2.3.11 เร่งรัดการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและผังเมือง

2.3.12 จัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.3.13 พัฒนาเศรษฐกิจและเงินทุน

3. โครงสร้างของเทศบาลนครขอนแก่น ประกอบด้วย

3.1 สำนักปลัดเทศบาล มีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการในกิจการของเทศบาลให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนและนโยบายของเทศบาล ทั้งมีหน้าที่เป็นเลขานุการของสภาเทศบาล และคณะเทศมนตรี ประกอบด้วยงานธุรการ งานเจ้าหน้าที่ งานทะเบียนราษฎร งานรักษาความสงบ

เรียบร้อยและความมั่นคง งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และงานอื่นที่เกี่ยวข้องและได้รับมอบหมาย

3.2 สำนักการคลัง มีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการเกี่ยวกับการเงินและบัญชี งานระเบียบการคลัง การพัสดุและทรัพย์สินของเทศบาล งานจัดหาประโยชน์และพัฒนากิจการพาณิชย์ งานวิชาการและแผนงาน งานธุรการ งานผลประโยชน์ งานจอดขายขนัต งานพัฒนาและเร่งรัดรายได้ งานแผนที่และทะเบียนทรัพย์สิน ตลอดจนงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการเงินที่มีได้กำหนดไว้ว่าเป็นงานของส่วนใด หรือตามที่ ได้รับมอบหมาย

3.3 สำนักสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม มีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการเกี่ยวกับการวางแผนด้านการสาธารณสุขงานป้องกันและควบคุม โรคการสุขาภิบาลและการรักษาความปลอดภัย สาธารณสถานงานเผยแพร่และฝึกอบรมด้านสาธารณสุข งานส่งเสริมสุขภาพ งานสัตว์แพทย์ และงานศูนย์บริการสาธารณสุข ตลอดจนงานสาธารณสุขอื่นที่เกี่ยวข้องและที่ได้รับมอบหมาย

3.4 สำนักการช่าง มีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการเกี่ยวกับงานโยธา งานวิศวกรรม งานบำรุงรักษาทางบกและทางน้ำ งานสถาปัตยกรรม งานผังเมือง งานสวนสาธารณะ และงานสถานที่และไฟฟ้าสาธารณะ รวมถึงงานอื่นที่เกี่ยวข้องและที่ได้รับมอบหมาย

3.5 สำนักการศึกษา มีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาอันประกอบด้วย งานการเจ้าหน้าที่ งานบริหารวิชาการ งานการเงิน งานโรงเรียนและการพัฒนาการศึกษา อันประกอบด้วย งานนิเทศการศึกษา งานกิจการนักเรียนและงานการศึกษานอกโรงเรียนรวมถึงงานอื่นที่เกี่ยวข้องและที่ได้รับมอบหมาย

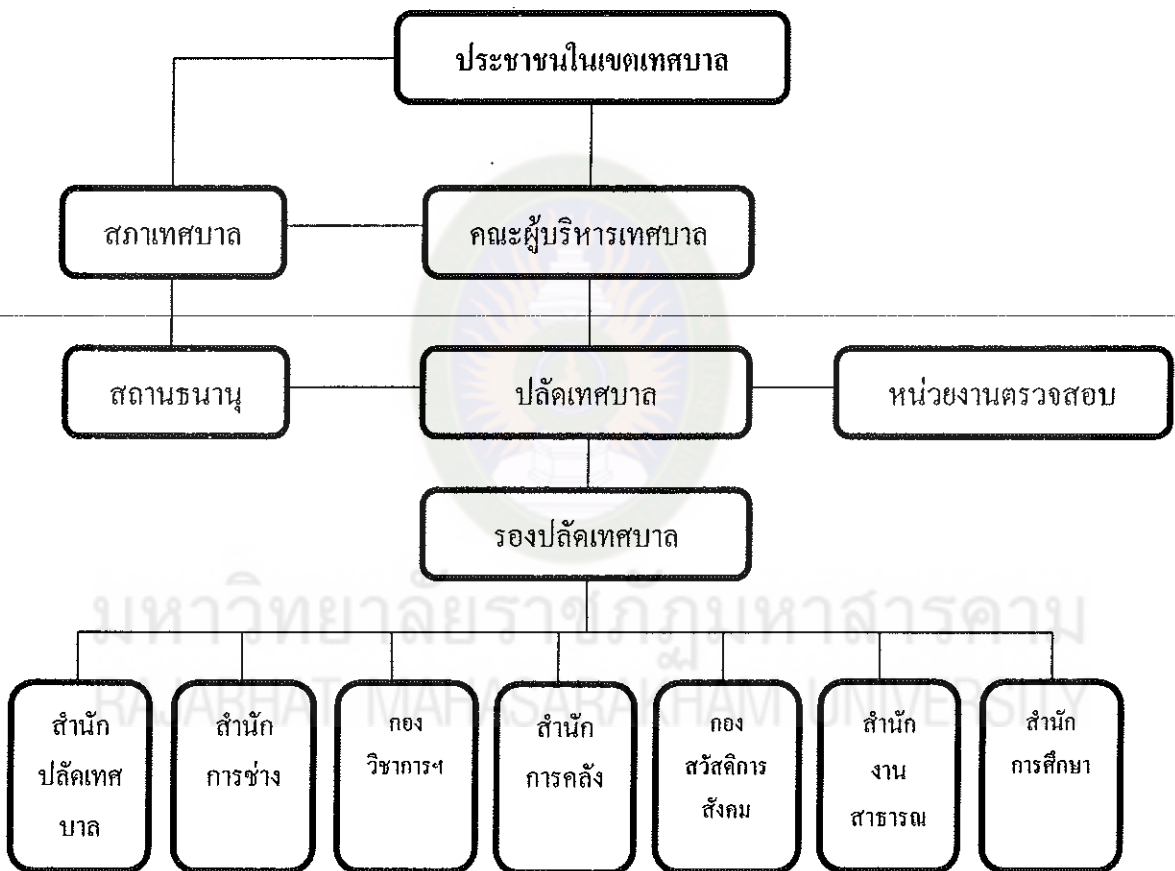
3.6 กองวิชาการและแผนงาน มีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการเกี่ยวกับการดำเนินการด้านสถิติข้อมูล การจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล การจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี การติดตามผลการดำเนินงานและการใช้จ่ายงบประมาณ การดำเนินการทางกฎหมาย รวมถึงการดำเนินการประชาสัมพันธ์ กิจการของเทศบาล รวมถึงงานอื่นที่เกี่ยวข้องและที่ได้รับมอบหมาย

3.7 กองสวัสดิการสังคม มีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการเกี่ยวกับงานสังคมสงเคราะห์ งานพัฒนาชุมชน การสวัสดิการสังคม และงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือตามที่ ได้รับมอบหมาย

3.8 สถานธนาภูบาล มีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการรับจํานำทรัพย์สินจากประชาชนทั่วไป เพื่อบรรเทาทุกข์และส่งเสริมระบบการหมุนเวียนของระบบการเงิน และเป็นการเพิ่มพูนรายได้ของเทศบาลเทศบาลนครขอนแก่น มีสถานธนาภูบาล 2 แห่ง สามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมายที่กำหนด

สรุป โครงสร้างและหน้าที่ที่เป็นการกล่าวรวมถึงระบบต่างๆที่นำมาใช้ในการทำงานการปฏิบัติหน้าที่การรับผิดชอบในงานต่างๆ เทศบาลนครมีโครงสร้างส่วนการบริหารเทศบาลนคร ขอนแก่น ดังแผนภูมิที่ 2

โครงสร้างส่วนการบริหารเทศบาลนครขอนแก่น

แผนภูมิที่ 3 โครงสร้างส่วนการบริหารเทศบาลนครขอนแก่น

ที่มา : วารสารเทศบาลนครขอนแก่น ปี 2550

4. กรอบอัตรากำลังของเทศบาลนครขอนแก่น

ตารางที่ 3 อัตรากำลังพนักงานเทศบาล ลูกจ้างประจำ พนักงานจ้าง เทศบาลนครขอนแก่น

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ณ เดือน เมษายน 2554

ที่	สำนัก/กอง	พนักงาน	ลูกจ้างประจำ	พนักงานจ้างตามภารกิจ	พนักงานจ้างทั่วไป
1	สำนักปลัดเทศบาล	67	9	77	12
2	สำนักการคลัง	46	-	31	29
3	สำนักการช่าง	54	9	64	68
4	สำนักการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม	39	11	119	159
5	สำนักการศึกษา	35	-	10	4
6	กองวิชาการและแผนงาน	24	1	-	-
7	กองสวัสดิการสังคม	14	1	15	1
8	ตรวจสอบภายใน	-	-	-	-
9	โรงเรียนเทศบาลสวนสนุก	119	6	11	5
10	โรงเรียนเทศบาลวัดกลาง	137	1	7	5
11	โรงเรียนเทศบาลคุ้มหนองคู	21	2	7	2
12	โรงเรียนเทศบาลบ้านโนนทัน	25	2	5	2
13	โรงเรียนเทศบาลบ้านหนองใหญ่	50	2	5	2
14	โรงเรียนเทศบาลบ้านโนนหนองวัด	15	2	4	1
15	โรงเรียนเทศบาลบ้านโนนชัย	34	1	5	4
16	โรงเรียนเทศบาลบ้านสามเหลี่ยม	55	4	5	1
17	โรงเรียนเทศบาลบ้านหนองแวง	19	1	6	3
18	โรงเรียนเทศบาลบ้านตุม	25	1	4	1
19	โรงเรียนเทศบาลบ้านศรีฐาน	26	2	4	-
	รวม	805	55	379	299

5. สภาพทั่วไป

ข้อมูลตามแผนพัฒนาเทศบาลนครขอนแก่นสามปี พ.ศ. 2552-2554 (กองวิชาการและแผนงาน) สรุปได้ดังนี้

5.1 ลักษณะที่ตั้ง อาณาเขตของเทศบาลนครขอนแก่น มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

- 5.1.1 ด้านทิศเหนือ ติดต่อกับ เขตตำบลศิลา อ.เมือง จ.ขอนแก่น
- 5.1.2 ด้านทิศตะวันออก ติดต่อกับ เขตตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
- 5.1.3 ด้านทิศใต้ ติดต่อกับ เขตตำบลพระลับ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
- 5.1.4 ด้านทิศตะวันตก ติดต่อกับ เขตตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

5.2 สภาพภูมิอากาศและลักษณะภูมิประเทศ

5.2.1 สภาพพื้นที่ เทศบาลนครขอนแก่น ตั้งอยู่ในพื้นที่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีพื้นที่รวมทั้งสิ้น 46 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 28,750 ไร่อยู่ในระดับความสูงประมาณ 155 – 160 เมตร จากระดับน้ำทะเล ลักษณะทั่วไปเป็นที่ราบลาดชันขึ้นไปทางทิศเหนือ ซึ่งเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยขอนแก่น

5.2.2. สภาพภูมิอากาศ สภาพภูมิอากาศของจังหวัดขอนแก่น โดยทั่วไปมีสภาพภูมิอากาศเป็นแบบทุ่งหญ้าในเขตร้อน คือ มีฝนตกสลับกับแห้งแล้งได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และตะวันออกเฉียงเหนือ

- 1) อุณหภูมิสูงสุดโดยเฉลี่ย 36.35 องศาเซลเซียส
- 2) สถิติอุณหภูมิสูงสุดในรอบ 46 ปี วัดได้ 42.8 องศาเซลเซียสเมื่อวันที่ 29 เมษายน 2524
- 3) อุณหภูมิต่ำสุด 5.6 องศาเซลเซียส เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2518 ฤดูกาลประกอบด้วย 3 ฤดู คือ

3.1) ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนพฤษภาคม อากาศร้อนจัดในช่วงเดือนเมษายนของทุกปี

3.2) ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึงเดือนตุลาคม โดยจะมีฝนตกชุกในช่วงเดือนสิงหาคมของทุกปี

3.3) ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม ถึงเดือนกุมภาพันธ์ สภาพอากาศจะหนาวเย็น โดยทั่วไปจะหนาวจัด ในช่วงเดือนธันวาคม จนถึงเดือนมกราคมของทุกปี อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 15.4 องศาเซลเซียส

6. สภาพเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม

แต่เดิมสภาพพื้นที่ในเขตเทศบาลส่วนใหญ่เป็นที่อยู่อาศัย ต่อมาเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง ลักษณะการใช้ประโยชน์ในที่ดิน โดยมีโรงงานอุตสาหกรรมเข้ามาอยู่เป็นจำนวนมากอันเป็นผลมาจากการขยายตัวของความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องจากมีความเจริญเข้ามา ลักษณะของชุมชนจะตั้งอาศัยอยู่หนาแน่น ซึ่งเป็นที่ตั้งของสถานประกอบการอุตสาหกรรม ตั้งแต่ขนาดเล็ก ขนาดใหญ่ มีชุมชนอาศัยอยู่หนาแน่นเช่นกัน เนื่องจากบริเวณพื้นที่ของเทศบาลนคร ขอนแก่น ได้รับการส่งเสริมให้เป็นพื้นที่เขตเมือง สภาพของชุมชนจึงขยายมาสู่ชุมชนเมืองนี้มากขึ้น

6.1 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

6.1.1 การคมนาคม/ขนส่ง การเดินทางสู่เทศบาลนครขอนแก่น ใช้ถนน

สายหลัก 3 เส้นทาง คือ

- 1) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 (ถนนมิตรภาพ) เชื่อมโยงกับ กรุงเทพมหานคร และจังหวัดขอนแก่น
- 2) ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 12 (ถนนมะลิวัลย์) เริ่มต้นจากแยกสามเหลี่ยม ผ่านพื้นที่เทศบาลนครขอนแก่น มุ่งสู่ที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
- 3) ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 23 แยกทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 ผ่าน อำเภอบ้านไผ่ (ขอนแก่น-สารคาม)
- 4) ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 201 (อำเภอสีคิ้ว นครราชสีมา-อำเภอเชียงคาน เลย์)
- 5) ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 207 (ขอนแก่น-บุรีรัมย์)
- 6) ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 208 (ขอนแก่น-มหาสารคาม)
- 7) ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 209 (ขอนแก่น-ยางตลาด)

6.1.2 การประปา การบริการประปาในเขตเทศบาลนครขอนแก่น อยู่ในความรับผิดชอบของการประปาส่วนภูมิภาค ผลิตน้ำโดยอาศัยน้ำดิบ จากลำน้ำพองคลองชลประทาน อำเภอน้ำพอง และให้บริการครอบคลุม พื้นที่เทศบาลนครขอนแก่น น้ำใช้ใน การชุมชนและ โรงงานอุตสาหกรรมบางแห่งมีการขุดบาดาลและสูบน้ำมาใช้ซึ่งสามารถใช้ได้อย่างดี แต่ในปัจจุบัน มีปัญหาการทรุดตัวของแผ่นดิน จึงได้มีการประชาสัมพันธ์ให้หันมาใช้บริการของการประปาส่วน ภูมิภาคทดแทน

6.1.3 ไฟฟ้า การบริการไฟฟ้าในเขตเทศบาลนครขอนแก่น อยู่ในความรับผิดชอบ ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค สาขาขอนแก่น โดยมีแหล่งผลิตกระแสไฟฟ้า คือ โรงไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อน

อุปกรณ์ และ โรงไฟฟ้าพลังความร้อนน้ำพอง พื้นที่ที่ได้รับการครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น

6.1.4 การสื่อสารและการโทรคมนาคม การสื่อสารและการโทรคมนาคม ในเขตเทศบาลนครขอนแก่นประกอบด้วย

- 1) องค์กรโทรศัพท์ มี 2 สาขา คือ
 - 1.1) สาขาขอนแก่น 1 พื้นที่รับผิดชอบถนนศรีจันทร์-ท่าพระ
 - 1.2) สาขาขอนแก่น 2 พื้นที่รับผิดชอบถนนศรีจันทร์-บ้านฝาง
- 2) ไปรษณีย์ – โทรเลข ในเขตเทศบาลมีสถานีไปรษณีย์ – โทรเลข 4 แห่งคือ
 - 2.1) สาขาขอนแก่น -สาขาเทพารักษ์ -สาขาศรีจันทร์ และสาขา

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

- 3) สถานีวิทยุกระแสดวง จำนวน 12 สถานี
- 4) จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชน จำนวน 26 สถานี
- 5) สถานีวิทยุโทรทัศน์ จำนวน 1 สถานี คือ สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 สำนักประชาสัมพันธ์เขต 1 ขอนแก่น
- 6) ศูนย์ข่าว 5 ศูนย์
- 7) โทรทัศน์ทางสาย (เคเบิลทีวี) จำนวน 6 แห่ง
- 8) หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น จำนวน 17 ฉบับ
- 9) หอกระจายข่าว มีจำนวน 67 แห่ง

6.1.5 สภาพการจราจร ภายในเขตเทศบาล มีถนนที่อยู่ในความรับผิดชอบของเทศบาลนครขอนแก่น 7 สาย คือถนนมิตรภาพ ถนนมะลิวัลย์ ถนนศรีจันทร์ ถนนประชาเสิบมา ถนนกลางเมือง ถนนหน้าเมือง ถนนหลังเมือง และอยู่ในความรับผิดชอบของเทศบาลนครขอนแก่นอีก เช่น ถนนกสิกรรมบำรุง ถนนรัตนมัย ถนนประชาสำราญ ถนนเทพารักษ์ เป็นต้นและยังมีถนนอีกหลายเส้นทางที่อยู่ในความควบคุมดูแลรับผิดชอบของเทศบาลนครขอนแก่น

6.2 ด้านเศรษฐกิจ

6.2.1 โครงสร้างทางเศรษฐกิจ ลักษณะการเศรษฐกิจ ในเขตเทศบาล ซึ่งเป็นเขตชุมชนที่หนาแน่น มีความเป็นสังคมเมืองสูงในพื้นที่ 46 ตารางกิโลเมตร จะมีการทำธุรกิจหลากหลายอาชีพ สถาบันการศึกษามากจึงมีธุรกิจต่างๆ ที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่ได้แก่บ้านจัดสรร อพาร์ทเมนท์ หอพัก ห้างร้านต่างๆมากมาย การค้าพาณิชย์ส่วนใหญ่จะให้บริการให้ประชาชนในท้องถิ่นเพราะประชาชนสามารถเข้ารับบริการในเขตเทศบาลนคร ได้ดี รายได้ต่อหัว

ของประชาชนอยู่ในระดับดี การประกอบอาชีพส่วนใหญ่ ทำธุรกิจการค้า การพาณิชย์ ค้าขาย
เจ้าของกิจการ รับราชการ รับจ้าง และการเกษตรเพียงเล็กน้อย

6.2.2 การเกษตรกรรม เนื่องจากการเทศบาลเปลี่ยนสภาพจากชุมชนเกษตรกรรม
เป็นชุมชนอุตสาหกรรมอาชีพเกี่ยวกับการเกษตรกรรมจึงมีน้อยมาก และเนื่องจากสภาวะแวดล้อม
ด้านน้ำ อากาศไม่เอื้ออำนวย ประกอบกับที่ดินมีราคาสูงขึ้นทำให้พื้นที่ที่ไม่เหมาะสมกับการ
เกษตรกรรม ปัจจุบัน ไม่มีพื้นที่ในการเพาะปลูกน้อยเพราะสังคมเปลี่ยนเป็นสังคมเมืองมากขึ้น

6.2.3 การอุตสาหกรรม เนื่องจากพื้นที่เขตเทศบาลได้เป็นชุมชนที่หนาแน่น เป็น
สังคมเมืองมีการแข่งขันสูง มีพื้นที่ที่เป็นชุมชนเมืองแออัด จึงมีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่
แต่จะมีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดเล็กเท่านั้น ส่วนใหญ่โรงงานจะอยู่นอกเมือง
มากกว่า เพราะไม่จำกัดด้านพื้นที่นั่นเอง

6.3 ด้านสังคม

6.3.1 ประชาชน ประชาชนที่อยู่ในเขตเทศบาล ประกอบด้วย ประชาชนในชุมชน
ต่างๆ ในเขตเทศบาล ในปี พ.ศ. 2554 มีทั้งหมด 90 ชุมชน มีคณะกรรมการชุมชนย่อยชุมชนละ 24
คน แบ่งเขตได้ 4 เขต จำนวนประชากรที่เข้ามาปฏิบัติงานในเขตเทศบาลจึงมีเป็นจำนวนมาก
จำนวนประชาชน และประชาชนแฝงในเขตเทศบาลจึงมีมากซึ่งเทศบาลต้องรับภาระในการบริการ
ในด้านต่างๆ สำหรับจำนวนประชากรในพื้นที่ตามหลักฐานของท้องถิ่นทะเบียนราษฎร ณ วันที่ 17
มกราคม พ.ศ. 2554 รวมทั้งสิ้น 1,375,442 คน แยกเป็นชาย 655,220 คน และหญิง 720,222 คน
(สำนักทะเบียนเทศบาลนครขอนแก่น)

ตารางที่ 4 แสดงรายชื่อชุมชนย่อยและประชากรในเขตเลือกตั้งที่ 1
(ข้อมูลจากกองสวัสดิการสังคม เทศบาลนครขอนแก่น เดือน เมษายน พ.ศ. 2554)

ลำดับ	ชื่อชุมชน	จำนวนประชากร(คน)		
		หลังคาเรือน	ครอบครัว	ประชากร
1	โนนชัย 1	174	209	696
2	โนนชัย 2	276	332	1,105
3	โนนชัย 3	160	192	639
4	ดอนยานาง 1	400	480	1,600
5	ดอนยานาง 2	438	525	1,750
6	ดอนยานาง 3	255	306	1,020
7	หลังศูนย์ราชการ 1	613	735	2,450

ลำดับ	ชื่อชุมชน	จำนวนประชากร(คน)		
		หลังคาเรือน	ครอบครัว	ประชากร
8	หลังศูนย์ราชการ 2	120	144	432
9	เทพารักษ์ตอน 1	190	228	760
10	เทพารักษ์ตอน 2	110	132	675
11	เทพารักษ์ตอน 3	116	119	410
12	เทพารักษ์ตอน 4	106	127	480
13	เทพารักษ์ตอน 5	129	155	515
14	คุ้มหนองคู	560	674	1,471
15	พัฒนาเทพารักษ์	90	107	358
16	ศรีจันทร์	158	189	630
17	หนองแวงตราซุ 2	290	348	1,160
18	หนองแวงตราซุ 4	84	101	335
19	เจ้าพ่อเกษม	780	936	1,347
20	มิตรภาพ	193	232	772
21	บขส.	150	180	600

ตารางที่ 5 แสดงรายชื่อชุมชนย่อยและประชากรในเขตเลือกตั้งที่ 2

ลำดับ	ชื่อชุมชน	จำนวนประชากร(คน)		
		หลังคาเรือน	ครอบครัว	ประชากร
1	หนองใหญ่ 1	357	428	1,072
2	หนองใหญ่ 2	336	653	1,345
3	หนองใหญ่ 3	258	417	1,033
4	หนองใหญ่ 4	109	178	435
5	บะขาม	390	747	1,560
6	ศรีจันทร์ประชาสร้างสรรค์	350	840	1,705
7	นาคประเวศน์	300	360	1,025
8	คุ้มพระลับ	513	651	2,050
9	ชัยณรงค์-สามัคคี	269	323	1,075

ตารางที่ 5 แสดงรายชื่อชุมชนย่อยและประชากรในเขตเลือกตั้งที่ 2

ลำดับ	ชื่อชุมชน	จำนวนประชากร(คน)		
		หลังคาเรือน	ครอบครัว	ประชากร
10	ชอยธารทิพย์	269	323	1,075
11	หน้าโรงพยาบาลศูนย์	512	614	1,452
12	หลักเมือง	133	160	374
13	บ้านเลขที่37 (กรมทางหลวง)	566	679	879
14	บ้านพัก ต.ช.ค	86	103	280
15	ทุ่งเศรษฐี	270	324	1,700
16	ศิริมงคล	435	522	1,242
17	ศรีจันทร์พัฒนา	176	215	467
18	มิตรสัมพันธ์ 1	136	163	327
19	มิตรภาพสัมพันธ์ 2	160	192	1,100
20	ทุ่งสร้างพัฒนา	234	234	1,800
21	โพธิ์บัลลังก์ทอง	308	369	815
22	หัวสะพานสัมพันธ์	62	74	290
23	ชลประทาน	289	347	1,155
24	เข้าพ่อบุญกักตัก	141	169	228
25	ชุมชนธนาคาร	75	9	325

ตารางที่ 6 แสดงรายชื่อชุมชนย่อยและประชากรในเขตเลือกตั้งที่ 3

ลำดับ	ชื่อชุมชน	จำนวนประชากร(คน)		
		หลังคาเรือน	ครอบครัว	ประชากร
1	บ้านตุม	215	255	1,140
2	หนองแวงเมืองเก่า 1	455	282	1,110
3	หนองแวงเมืองเก่า 2	150	147	441
4	หนองแวงเมืองเก่า 3	203	244	708
5	หนองแวงเมืองเก่า 4	184	221	736
6	คุ้มวัดกลาง	260	279	2,150
7	คุ้มวัดธาตุ	390	490	1,179

ลำดับ	ชื่อชุมชน	จำนวนประชากร(คน)		
		หลังคาเรือน	ครอบครัว	ประชากร
8	หลังสนามกีฬา 1	200	142	486
9	หลังสนามกีฬา 2	151	183	756
10	แก่นนคร	346	253	844
11	โนนหนองวัด 1	244	244	1,945
12	โนนหนองวัด 2	210	210	958
13	โนนหนองวัด 3	494	375	147
14	โนนหนองวัด 4	433	477	1,301
15	หนองวัดพัฒนา	148	184	552
16	คุ้มวุฒาราม	236	350	1,050
17	โนนทัน 1	337	264	1,584
18	โนนทัน 2	500	600	717
19	โนนทัน 3	198	237	1,090
20	โนนทัน 4	195	227	531
21	โนนทัน 5	200	120	455
22	โนนทัน 6	303	250	630
23	โนนทัน 7	180	202	562
28	พระนครศรีบริรักษ์	386	180	1,542
29	ชุมชนพิมานชลร่วมใจ	144	144	230

ตารางที่ 7 แสดงรายชื่อชุมชนย่อยและประชากรในเขตเลือกตั้งที่ 4

ลำดับ	ชื่อชุมชน	จำนวนประชากร(คน)		
		หลังคาเรือน	ครอบครัว	ประชากร
1	สามเหลี่ยม 1	832	998	3,328
2	สามเหลี่ยม 2	263	315	1,050
3	สามเหลี่ยม 3	1135	1362	4,540
4	สามเหลี่ยม 4	288	345	1,150
5	สามเหลี่ยม 5	683	819	2,730
6	ศรีฐาน 1	264	317	1,175

ลำดับ	ชื่อชุมชน	จำนวนประชากร(คน)		
		หลังคาเรือน	ครอบครัว	ประชากร
7	ศรีฐาน 2	294	353	1,010
8	ศรีฐาน 3	220	264	879
9	ศรีฐาน 4	144	172	574
10	หนองแวงตราขุ 1	294	353	1,175
11	หนองแวงตราขุ 3	253	303	1,010
12	คุ้มวัดป่าคุณาราม	326	392	1,305
13	ไทยสมุทร	263	315	1,050
14	เทคโนโลยีฯ	228	273	910
15	ตะวันออกใหม่	180	216	720

6.3.2 การศึกษา ศาสนา ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม ในเทศบาลประชากรส่วนใหญ่ ได้รับการศึกษาก่อนข้างดี ผู้อ่านออกเขียนได้อยู่ในเกณฑ์สูงเพราะสามารถเข้ารับการศึกษานในพื้นที่ใกล้เคียงได้โดยสะดวก ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีวัดในเขตเทศบาล 19 วัด

6.3.3 การสาธารณสุข ในเขตเทศบาลมีโรงพยาบาลขนาดใหญ่ 6 แห่ง เดียงรวม ประมาณ 2569 เตียง เป็นโรงพยาบาลเอกชนมีจำนวน 3 แห่ง เดียงรวมประมาณ 300 เตียง คลินิก เอกชนประมาณ 448 แห่ง ศูนย์สาธารณสุขของเทศบาล 4 แห่ง และสถานอนามัยของรัฐอีก 4 แห่ง ร้านขายยาแผนปัจจุบัน 274 แห่ง ร้านขายยาแผนโบราณ 46 แห่ง การเข้ารักษาพยาบาลส่วนใหญ่ เป็นโรกระบบทางเดินหายใจ อุบัติเหตุ และอื่น ๆ

6.3.4 ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีสถานีป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ศูนย์ศรีจันทร์ ตั้งอยู่ ณ บริเวณภายในของเทศบาล 1 แห่ง มีสถานีดับเพลิงย่อยอีก 3 สถานี และ สถานีเครือข่ายย่อยตามจุดต่างๆ อีก อีกทั้งยังมีเครื่องมือ เครื่องใช้ที่ครบครันทันสมัย

6.3.5 บทบาท/การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมทางการเมืองและการบริหาร เทศบาลนครขอนแก่นดำเนินกิจกรรมส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ของเทศบาลโดยตลอด เช่น โครงการทำประชาวิจารณ์ ในเวทีสภาเมืองโครงการอบรมให้ความรู้กับการ เป็นแกนนำ ประธานชุมชน กรรมการชุมชน การประชุมแกนนำ ประธานชุมชน กรรมการชุมชน การตรวจสอบ สอดถามความคิดเห็นของประชาชน การส่งเสริมกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์จารีตประเพณี และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น ฯลฯ

6.3.6 การอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและสวัสดิการของประชาชน เทศบาลนครขอนแก่น มีการเตรียมพร้อมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตเทศบาล โดยมีการจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การฝึกทบทวนความพร้อมของพนักงานเจ้าหน้าที่ อาสาสมัครอยู่เสมอ และมีการฝึกอบรมอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ฯลฯ

6.4 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สภาวะแวดล้อมในเขตเทศบาล แบ่งการพิจารณาได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

6.4.1 สภาวะแวดล้อมทางน้ำ

1) แหล่งน้ำ ในเขตพื้นที่ของเทศบาลนครขอนแก่น ได้แก่

- 1.1) บึงทุ่งสร้าง มีพื้นที่ 1,600 ไร่ พื้นที่กักเก็บน้ำ 3,248,640 ลูกบาศก์เมตร
- 1.2) บึงแก่นนคร มีพื้นที่ 603.5 ไร่ พื้นที่กักเก็บน้ำ 1,449,600 ลูกบาศก์เมตร
- 1.3) บึงหนองใหญ่ มีพื้นที่ 20 ไร่ พื้นที่กักเก็บน้ำ 2,800 ลูกบาศก์เมตร
- 1.4) บึงหนองแวง มีพื้นที่ 24 ไร่ พื้นที่กักเก็บน้ำ 43,200 ลูกบาศก์เมตร
- 1.5) บึงหนองยาว มีพื้นที่ 10 ไร่ พื้นที่กักเก็บน้ำ 30,000 ลูกบาศก์เมตร
- 1.6) บึงหนองบอน มีพื้นที่ 10 ไร่ พื้นที่กักเก็บน้ำ 30,000 ลูกบาศก์เมตร
- 1.7) หนองสะพัง มีพื้นที่ 1 ไร่ พื้นที่กักเก็บน้ำ 5,000 ลูกบาศก์เมตร
- 1.8) คลองมีจำนวน 2 แห่ง คือ คลองร่องเหมือง คลองชลประทาน

2) การจัดการน้ำเสีย ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น

- 2.1) ปริมาณน้ำเสียจำนวน 45,500 ลูกบาศก์เมตร/วัน
- 2.2) ระบบบำบัดน้ำเสียปัจจุบันเป็นระบบสระเติมอากาศ (A aerated) สามารถรองรับน้ำเสียได้เต็มที่ถึง 78,000 ลูกบาศก์เมตร/วัน

6.4.2 สภาวะแวดล้อมทางอากาศ ได้แก่ เสียง กลิ่น ฝุ่น เขม่าควัน สภาพโดยทั่วไปจะมี เสียง กลิ่น ฝุ่น เขม่าควันตามแต่พื้นที่หรือบริเวณแหล่งชุมชน

สรุป สภาพพื้นที่ในเขตดูแลของ สำนักงานเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ตั้งอยู่ที่ใจกลางของจังหวัดขอนแก่นมีพื้นที่รับผิดชอบประมาณ 46 ตารางกิโลเมตร และเป็นศูนย์กลางทางด้านเศรษฐกิจของภาคอีสานมีการคมนาคมที่สะดวกติดต่อกันอย่างทั่วถึงและยังเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้คือมีมหาวิทยาลัยของภาครัฐ และเอกชนอยู่มากมาย ทางเศรษฐกิจก็มีโรงแรมต่างๆ โรงงานอุตสาหกรรมก็มีอยู่มาก สภาพสังคมก็เป็นแบบสังคมเมืองส่วนใหญ่ภาคเกษตรกรรมมีน้อยมาก แหล่งท่องเที่ยวเช่น วัด เมืองโบราณเมืองเก่า พระธาตุดูขามแก่น เขื่อนอุบลรัตน์เป็นต้น

ดังนั้นสำนักงานเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ตั้งอยู่ที่ใจกลางของจังหวัดขอนแก่นมีพื้นที่รับผิดชอบประมาณ 46 ตารางกิโลเมตรครอบคลุมพื้นที่ในเขตจังหวัด

ขอนแก่นทั้งหมดจึงเป็นเขตเศรษฐกิจที่อยู่ในความรับผิดชอบของ สำนักงานเทศบาลนครขอนแก่น ที่มีอำนาจในการบริหารจัดการโดยตรง ดังวิสัยทัศน์ที่ว่า เป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจภาคอีสาน มีสังคม เอื้ออาทรสันติสุขเรียนรู้ และน่าอยู่อย่างยั่งยืน

7. ระเบียบเทศบาลนครขอนแก่นว่าด้วยการดำเนินงานของคณะกรรมการชุมชนย่อย

พ.ศ. 2549

เพื่อให้การปฏิบัติงานของคณะกรรมการชุมชนย่อย สามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนส่งเสริมความอยู่ดีมีสุขแก่ประชาชนและร่วมกับเทศบาลในการพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าอย่างมีประสิทธิภาพ นายเทศมนตรีนครขอนแก่น จึงออกระเบียบนี้ไว้ดังนี้

หมวด 1 ข้อมูลทั่วไป

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบเทศบาลนครขอนแก่น ว่าด้วยการดำเนินงานคณะกรรมการชุมชนย่อย พ.ศ. 2549”

ข้อ 2 ระเบียบนี้ให้ใช้ตั้งแต่วันถัดจากประกาศเป็นต้นไป

ให้คณะกรรมการชุมชน ซึ่งดำรงตำแหน่งก่อนวันที่ระเบียบนี้ประกาศใช้ ดำรงตำแหน่งและปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะครบวาระเดิม การดำเนินงานของคณะกรรมการชุมชนย่อยให้ปฏิบัติตามความในระเบียบนี้โดยอนุโลม

ข้อ 3 ให้นายเทศมนตรีนครขอนแก่น รักษาการตามระเบียบนี้และมีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบ

กรณีเหตุจำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางราชการหรือท้องถิ่น เพื่อความสงบเรียบร้อยหรือความเจริญก้าวหน้าของชุมชน เทศบาลอาจกำหนดแนวทางปฏิบัติในส่วนที่ระเบียบนี้ไม่ได้กำหนดไว้

ข้อ 4 ในระเบียบนี้

1) คำว่า คณะกรรมการอำนวยการ หมายถึง คณะกรรมการอำนวยการชุมชน

2) คำว่า คณะผู้ปฏิบัติงาน หมายถึง คณะผู้ปฏิบัติงานชุมชนของเทศบาล

ข้อ 5 การเลือกตั้งให้กระทำแบบเปิดเผยหรือแบบลับ ผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นประธานกรรมการชุมชนมีวาระการดำรงตำแหน่งนับตั้งแต่วันออกคำสั่งและให้อยู่ในตำแหน่งได้คราวละ 2 ปี

ข้อ 6 ให้เทศบาลจัดให้มีการเลือกตั้ง ประธานคณะกรรมการชุมชนย่อยเมื่อครบวาระตามข้อ 5 และเสนอชื่อผู้ได้รับเลือกตั้งให้นายเทศมนตรีออกหนังสือสำคัญให้ไว้เป็นหลักฐาน

ข้อ 7 บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ประธานกรรมการชุมชนย่อย

- 1) มีสัญชาติไทย แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติ ต้อง ได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี
- 2) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ในวันที่ 1 มกราคม ของปีที่มีการเลือกตั้ง
- 3) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตชุมชนนั้นๆ มาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง

ข้อ 8 ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นประธานคณะกรรมการชุมชนย่อยต้องมีคุณสมบัติดังนี้

- 1) อายุไม่ต่ำกว่า 25 ปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง
- 2) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตชุมชนนั้นๆ เป็นเวลาดำเนินการไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง
- 3) จบการศึกษาภาคบังคับแล้วแต่เคยเป็นประธานชุมชนย่อยมาก่อน
- 4) เป็นผู้มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
- 5) เป็นผู้ที่ไม่ประกอบอาชีพสุจริต ไม่ประพฤติตนเป็นภัยต่อสังคม
- 6) เป็นผู้เสียสละ ตั้งใจจริง มีความรับผิดชอบ ไม่หวังหรือแสวงหาผลประโยชน์

ตอบแทนใดๆ เพื่อตนเองหรือหมู่คณะ โดยมีขอบ

ข้อ 9 ผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งและไม่มีสิทธิเลือกตั้ง

- 1) ขาดคุณสมบัติตามข้อ 8
- 2) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช
- 3) เป็นบุคคลไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ
- 4) เป็นบุคคลล้มละลาย
- 5) เคยต้องโทษจำคุกฐานกระทำความผิดในคดีอาญา ยกเว้นการกระทำความผิดลหุโทษ หรือ กระทำความผิดโดยประมาท
- 6) เป็นผู้วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบหรือติดยาเสพติดให้โทษ

ข้อ 10 นอกจากต้องออกตามวาระตามข้อ 5 ประธานคณะกรรมการชุมชนต้องออกจากตำแหน่งเมื่อ

- 1) ตาย
- 2) ลาออกโดยยื่นใบลาออกต่อนายกเทศมนตรี
- 3) ขาดคุณสมบัติตามข้อ 8
- 4) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งประธานคณะกรรมการชุมชนได้ประชุมกันแล้ว มีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินครึ่งหนึ่ง

5) ที่ประชุมคณะกรรมการมีมติให้ออกโดยคะแนนเสียง ไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของคณะกรรมการทั้งหมด

6) ไม่มาร่วมประชุมประจำเดือนของคณะกรรมการบริหารชุมชน 3 ครั้งติดต่อกัน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร และที่ประชุมคณะกรรมการชุมชนมีมติให้ออก

7) เมื่อได้สมัครรับเลือกตั้งทางการเมืองหรือดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ข้อ 11 กรณีที่ประธานคณะกรรมการชุมชนหมดวาระ ให้เทศบาลดำเนินการเลือกตั้งประธานคณะกรรมการชุมชนใหม่ภายใน 90 วัน ให้คณะกรรมการชุดเดิมปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าเทศบาลจะดำเนินการเลือกตั้งคณะกรรมการชุมชนใหม่แล้วเสร็จ

ข้อ 12 กรณีประธานคณะกรรมการชุมชนขอยกออกจากตำแหน่งนอกจากออกตามวาระ ให้ดำเนินการเลือกตั้งประธานคณะกรรมการชุมชนขอยกแทนตำแหน่งที่ว่าง ภายใน 30 วัน ประธานคณะกรรมการชุมชนข้อย่อยที่ได้รับเลือกใหม่ให้อยู่ในวาระเท่ากับวาระที่เหลืออยู่

ในกรณีที่เหลือเวลาไม่เกิน 120 วัน ที่ประธานคณะกรรมการชุมชนจะครบวาระตามความในข้อ 5 จะไม่เลือกตั้งประธานกรรมการชุมชนแทนตำแหน่งที่ว่างก็ได้

หมวด 2 ที่ปรึกษาชุมชน

ข้อ 13 นายกเทศมนตรีแต่งตั้งคณะบุคคลเป็นที่ปรึกษาของคณะกรรมการชุมชน ภายใน 30 วัน นับแต่วันเลือกตั้งคณะกรรมการชุมชน โดยเรียกคณะบุคคลนี้ว่าที่ปรึกษา คณะกรรมการชุมชนข้อย่อยให้ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการชุมชนปฏิบัติหน้าที่จนครบวาระของคณะกรรมการชุมชนในชุมชนนั้นๆ

ข้อ 14 ผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการชุมชนจะต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

- 1) อายุไม่ต่ำกว่า 25 ปีบริบูรณ์
- 2) เป็นผู้ที่มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
- 3) เป็นผู้ประกอบอาชีพสุจริต ไม่ประพฤติตนเป็นภัยต่อสังคม
- 4) เป็นผู้เสียสละ ตั้งใจจริง มีความรับผิดชอบ ไม่หวังหรือแสวงหาผลประโยชน์

ตอบแทนใดๆ เพื่อตนเองหรือหมู่คณะ โดยมีขอบ

ข้อ 15 ผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ได้รับการแต่งตั้งเป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการชุมชน

- 1) ขาดคุณสมบัติตามข้อ 8
- 2) เป็นบุคคลไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ
- 3) เป็นบุคคลล้มละลาย

4) เคยต้องโทษจำคุกฐานกระทำความผิดในคดีอาญา ยกเว้นการกระทำความผิด
ลหุโทษ หรือ กระทำความผิดโดยประมาท

5) เป็นผู้วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบหรือติดยาเสพติดให้โทษ

ข้อ 16 นอกจากต้องออกคาวาระของคณะกรรมการชุมชน กรรมการที่ปรึกษาชุมชน
ต้องออกจากตำแหน่งเมื่อ

- 1) ตาย
- 2) ลาออกโดยยื่นใบลาออกต่อนายกเทศมนตรี
- 3) ขาดคุณสมบัติตามข้อ 8 และเป็นบุคคลต้องห้ามตามข้อ 9
- 4) นายกเทศมนตรีนครขอนแก่น สั่งให้พ้นจากการเป็นที่ปรึกษาชุมชน
- 5) ที่ปรึกษาชุมชนมีมติให้ออกโดยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 3 ใน 4 ของ

คณะกรรมการทั้งหมด

ข้อ 17 ที่ปรึกษาคณะกรรมการชุมชนออกจากตำแหน่งที่ปรึกษาคณะกรรมการชุมชน
เทศบาลจะแต่งตั้งที่ปรึกษาคณะกรรมการแทนตำแหน่งที่ว่างหรือไม่มีก็ได้

ข้อ 18 ให้ที่ปรึกษาคณะกรรมการชุมชนร่วมประชุมให้คำปรึกษาแก่คณะกรรมการ
ชุมชนย่อย

หมวด 3 หน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนย่อย

ข้อ 19 ประธานคณะกรรมการชุมชนย่อยมีหน้าที่ ดังนี้

- 1) เป็นประธานในที่ประชุมคณะกรรมการชุมชนย่อย
- 2) ควบคุม ดูแล ติดตามผลการดำเนินงานของกรรมการชุมชนย่อยและฝ่ายต่างๆ
- 3) เรียกประชุมคณะกรรมการชุมชนย่อยตามกำหนดหรือในกรณีที่ประธาน

เห็นสมควร

- 4) เป็นผู้ชี้ขาดในกรณีที่มีคะแนนเสียงเท่ากัน
- 5) เป็นผู้แทนของชุมชนนั้นๆ และอาจแต่งตั้งอนุกรรมการสนับสนุนการปฏิบัติงาน

งานคณะกรรมการชุมชนย่อยฝ่ายต่างๆ ตามความเหมาะสม

ข้อ 20 รองประธานคณะกรรมการชุมชนย่อย มีหน้าที่รับผิดชอบ ดังนี้

- 1) ช่วยเหลือประธานคณะกรรมการชุมชน ในกิจกรรมทั่วไป ตามที่ประธาน

มอบหมาย

2) ทำหน้าที่แทนประธานคณะกรรมการชุมชนในกรณีที่ประธานไม่อยู่หรือไม่
สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

ข้อ 21 เลขานุการมีหน้าที่ ดังนี้

- 1) นัดประชุมคณะกรรมการชุมชน
- 2) ระเบียบงานสารบรรณ
- 3) ควบคุมการนับคะแนนเสียงในที่ประชุม
- 4) ทำรายงานการประชุมแจ้งไปยังผู้ที่เกี่ยวข้อง
- 5) เรื่องอื่นๆ ตามที่กรรมการชุมชนมอบหมาย

ข้อ 22 กรรมการฝ่ายปกครอง มีหน้าที่

- 1) นำบังคับทุกข์บำรุงสุข
- 2) การดูแลชุมชนให้ เป็นไปโดยกฎหมายขนบธรรมเนียมประเพณีและนโยบาย

ส่วนรวมของชาติ

- 3) ส่งเสริมให้ราษฎรสนใจในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยที่มี

พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

- 4) ส่งเสริมให้ราษฎรสนใจในการปกครองท้องถิ่น

- 5) ส่งเสริมความสามัคคีของส่วนรวม

- 6) การดูแลรักษาสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ราษฎรให้ประโยชน์ร่วมกันใจ

ชุมชนเช่น ไฟฟ้า สาธารณะ

- 7) เรื่องอื่น ๆ ตามที่กรรมการชุมชนมอบหมาย

ข้อ 23 กรรมการฝ่ายป้องกันและรักษาความสงบเรียบร้อย มีหน้าที่

- 1) ดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในชุมชน

- 2) ช่วยเหลือ ดูแลและระมัดระวังในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยชุมชน

- 3) เรื่องอื่นๆ ตามที่กรรมการชุมชนมอบหมาย

ข้อ 24 กรรมการฝ่ายการคลัง มีหน้าที่

- 1) ดำเนินการเกี่ยวกับบัญชีรายรับ-รายจ่าย

- 2) เก็บรักษาเงินสดและทรัพย์สิน ในส่วนที่เกี่ยวข้องการดำเนินงานของชุมชน

- 3) แดงบัญชีรายรับ-รายจ่าย ต่อที่ประชุมคณะกรรมการชุมชน

- 4) เรื่องอื่นๆ ตามที่กรรมการชุมชนมอบหมาย

ข้อ 25 กรรมการฝ่ายสวัสดิการสังคม มีหน้าที่

- 1) สวัสดิการของราษฎร

- 2) การสงเคราะห์ผู้ยากจนที่ไม่สามารถช่วยตนเองได้

- 3) เรื่องอื่นๆ ตามที่กรรมการชุมชนมอบหมาย

ข้อ 26 กรรมการฝ่ายสาธารณสุข มีหน้าที่

- 1) การรักษาพยาบาล
- 2) การส่งเสริมสุขภาพอนามัย
- 3) การป้องกันโรค
- 4) การวางแผนครอบครัว
- 5) การสุขภาพจิต
- 6) การรักษาภาวะแวดล้อมของชุมชนและป้องกันอันตรายอันเกิดจากสภาวะ

แวดล้อม

- 7) เรื่องอื่น ๆ ที่กรรมการชุมชนมอบหมาย

ข้อ 27 กรรมการฝ่ายพัฒนา มีหน้าที่

- 1) การวางโครงการและแผนดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมอาชีพของราษฎรใน

ชุมชน

- 2) ขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการ องค์กร หรือเอกชนตามที่เห็นสมควร

เพื่อปฏิบัติงานตามโครงการ

- 3) การแก้ไขปัญหาอุปสรรค ข้อ ขัดข้องที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน
- 4) เรื่องอื่นๆ ตามที่กรรมการชุมชนมอบหมาย

ข้อ 28 กรรมการฝ่ายการศึกษา มีหน้าที่

- 1) การศึกษา
- 2) การลูกเสือ
- 3) กิจกรรมเยาวชน
- 4) กิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา ศิลปวัฒนธรรม
- 5) การกีฬา
- 6) การพักผ่อนหย่อนใจ
- 7) เรื่องอื่นๆ ที่กรรมการชุมชนมอบหมาย

หมวด 4 การประชุมของคณะกรรมการบริหารชุมชน

ข้อ 29 ให้คณะกรรมการชุมชนย่อยจัดประชุมอย่างน้อยเดือนละครั้ง

ในกรณีที่กรรมการ ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งเสนอให้เปิดประชุม กองสวัสดิการสังคม เห็น
ควร ให้เปิดประชุมเป็นกรณีพิเศษก็ให้เปิดประชุมได้

ข้อ 30 การประชุมของฝ่ายต่างๆ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของกิจกรรมที่จะดำเนินการ โดยให้แต่ละฝ่ายเป็นผู้พิจารณาเห็นสมควรหรือในกรณีที่กรรมการฝ่ายหรือกองสวัสดิการสังคมที่ เปิดประชุมเป็นกรณีพิเศษก็ให้เปิดประชุมได้

ข้อ 31 การประชุมคณะกรรมการชุมชนทุกคราวต้องมีกรรมการมาร่วมประชุม ไม่น้อย กว่ากึ่งหนึ่งของคณะกรรมการชุมชนทั้งหมด

ข้อ 32 การลงมติคณะกรรมการชุมชน ให้ถือเอามติเสียงข้างมากเป็นเอกฉันท์กรรมการ คนหนึ่งมีหนึ่งเสียง ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงชี้ขาด

ข้อ 33 การประชุมต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 1 วัน พร้อมทั้งวาระการ ประชุมเว้นแต่ได้นัดในที่ประชุมแล้วให้ทำหนังสือแจ้งเฉพาะกรรมการที่ไม่ได้มาประชุม

ข้อ 34 การจัดระเบียบวาระการประชุม ให้จัดลำดับดังต่อไปนี้

- 1) เรื่องที่ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ
- 2) เรื่องรับรองรายงานการประชุมที่ผ่านมา
- 3) รายงานผลการปฏิบัติงานตามมติที่ประชุมในครั้งก่อน
- 4) เรื่องที่เสนอใหม่
- 5) เรื่องอื่น ๆ (ถ้ามี)

ในกรณีที่ประธานเห็นว่าเรื่องใดเป็นเรื่องด่วนจะจัดไว้ลำดับใดของระเบียบวาระการ ประชุมก็ได้

ข้อ 35 เมื่อพ้นกำหนดวาระการประชุมไปแล้ว กรรมการยังไม่ครบองค์ประชุมให้ ประธานมีอำนาจขยายเวลาต่อไป หรือเลื่อนการประชุมหรือจะปรึกษาหารือกัน โดยไม่ลงมติก็ได้ ใน กรณีที่ไม่ครบองค์ประชุม ให้เรียกประชุมครั้งใหม่

ข้อ 36 ในการประชุมให้ที่ประชุมพิจารณาเฉพาะเรื่องที่อยู่ในระเบียบวาระการประชุม แลต้องดำเนินการพิจารณาตามระเบียบวาระการประชุมที่จัดไว้ เว้นแต่ที่ประชุมจะได้ลงมติเป็น อย่างอื่น

ข้อ 37 ผู้ใดจะกล่าวถ้อยคำต่อที่ประชุมก็ให้ยกมือขึ้น เมื่อประธานอนุญาตจึงกล่าวได้ และใจการกล่าวถ้อยคำนั้น ต้องกล่าวในประเด็นที่กำลังพิจารณา ต้องไม่แสดงกิริยา หรือถ้อยคำพูด ที่ไม่สุภาพต่อบุคคลอื่น ทั้งต้องปฏิบัติตามคำสั่งของประธานในที่ประชุม โดยเคร่งครัด

ข้อ 38 เมื่อประธานเห็นว่าผู้ใดพูดมาพอสมควรแล้ว หรือพูดนอกประเด็นหรือแสดง กิริยาไม่สุภาพอาจขอให้ระงับการพูดได้

ข้อ 39 ให้ที่ปรึกษาคณะกรรมการชุมชนย่อยมีสิทธิเข้าร่วมประชุม และมีสิทธิอภิปราย แสดงข้อคิดเห็นใดๆ ก็ได้แต่ไม่มีสิทธิออกเสียงลงมติ

ข้อ 40 กรรมการที่ไม่สามารถเข้าร่วมประชุมได้ อาจส่งตัวแทนเข้าร่วมประชุมแต่ตัวแทนดังกล่าวไม่มีสิทธิออกเสียงลงมติ

หมวด 5 การเก็บรักษาและเบิกจ่ายเงิน

ข้อ 41 ให้คณะกรรมการชุมชนนำเงินฝากธนาคาร ในนามของชุมชนและจัดทำบัญชีการรับเงินไว้เป็นหลักฐาน

ข้อ 42 การเก็บรักษาเงินให้แต่งตั้งคณะกรรมการชุมชน 3 คน เป็นคณะกรรมการตรวจสอบการรับเงินจ่ายเงิน

ข้อ 43 การจ่ายเงินให้ประธานชุมชนและคณะกรรมการชุมชน อีกจำนวน 2 คน มีอำนาจสั่งจ่าย

ข้อ 44 ให้คณะกรรมการชุมชน (ฝ่ายการเงินและผู้ที่ได้รับมอบหมาย) จัดทำรายงานการเงินเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการชุมชนประจำเดือน

ข้อ 45 ให้กองสวัสดิการสังคม ตรวจสอบบัญชีรายรับรายจ่ายของชุมชนได้ตามเหมาะสม

ข้อ 46 ในกรณีที่มีผู้บริจาครหัสสินให้แก่ชุมชน ตรวจสอบลงบัญชีขึ้นทะเบียนไว้เป็นหลักฐานแล้วดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของผู้บริจาคต่อไป

หมวด 6 การเลือกตั้งประธานคณะกรรมการชุมชนย่อย

ข้อ 47 การเลือกตั้ง ให้ดำเนินการดังนี้

1) การเลือกตั้งประธานคณะกรรมการชุมชนย่อยให้ดำเนินการแบบใดแบบหนึ่งดังนี้

1.1) วิธีการเลือกตั้งแบบลับ หรือ

1.2) วิธีการเลือกตั้งแบบเปิดเผยตามความต้องการของประชาชน หรือตาม

ความเหมาะสมของแต่ละชุมชน

2) กรณีชุมชนใดมีผู้สมัครเพียงหนึ่งคน ซึ่งถือว่าไม่มีคู่แข่ง ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งประธานคณะกรรมการชุมชนย่อยในชุมชนนั้นๆ ลงชื่อรับรองผู้สมัครเป็นประธาน ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ของทะเบียนรายชื่อ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในชุมชนนั้นๆ เสนอต่อเทศบาลเพื่อประกาศผลการเลือกตั้งต่อไป

3) กรณีชุมชนใดมีผู้สมัครเกินหนึ่งคนให้ขอความคิดเห็นชอบจากประชาชนในชุมชนนั้นๆ ว่าจะดำเนินการเลือกตั้งแบบใด ระหว่างแบบลับกับแบบเปิด คือถ้าเป็นแบบลับโดย

วิธีการหย่อนบัตรเลือกตั้ง ถ้าเป็นแบบเปิดเผยโดยการห้อยเสียงตั้งข้างมากแบบวิธีการยกมือจากผู้มาร่วมดำเนินการเลือกตั้งผู้ที่ได้รับเสียงข้างมากเป็นผู้ชนะการเลือกตั้ง

4) การเลือกตั้งแบบลับ ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง สามารถกาบัตรได้เพียง 1 หมายเลข ถ้าหากมากกว่า 1 หมายเลข ถือว่าเป็นบัตรเสีย

5) การจับหมายเลขผู้สมัคร เมื่อสิ้นสุดวันรับสมัครแล้ว และมีการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครครบถ้วนแล้ว ผู้สมัครที่มีคุณสมบัติถูกต้องครบถ้วนจะได้จับสลากเพื่อให้ได้หมายเลขประจำตัวผู้สมัคร

6) คำนิยามคณะกรรมการชุมชนย่อย พ.ศ. 2549 หมวด 1 ข้อ 8 จะประกาศให้ทราบสำหรับชุมชนนั้นๆ เพื่อให้มีการดำเนินการเลือกตั้งต่อไป

7) หากผู้สมัครที่ขาดคุณสมบัติไม่ครบถ้วนตามระเบียบว่าด้วยการดำเนินการคณะกรรมการชุมชนย่อย พ.ศ. 2549 ข้อ 8 ถือว่าเป็นผู้ไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นประธานคณะกรรมการชุมชนย่อย

ข้อ 48 การนับคะแนนและการตัดสินการเลือกตั้งจะดำเนินการโดยคณะกรรมการการเลือกตั้งที่แต่งตั้ง โดยเทศบาลแต่ละคราวที่มีการเลือกตั้ง

ข้อ 49 การประกาศผลการเลือกตั้ง

1) ให้ผู้สมัครซึ่งได้คะแนนเลือกตั้งมากที่สุดเป็นผู้ที่ได้รับการเลือกตั้ง
2) ในกรณีที่ผู้สมัครได้คะแนนเลือกตั้งเท่ากันอันเป็นเหตุให้ไม่สามารถเรียงลำดับผู้ได้รับเลือกตั้งได้ ให้ผู้สมัครที่ได้คะแนนเลือกตั้งเท่ากันจับสลากเพื่อให้ได้ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นประธานคณะกรรมการชุมชนย่อยในชุมชนนั้น ซึ่งต้องกระทำต่อหน้าคณะกรรมการดำเนินการเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งนั้น

3) เมื่อมีการรวมผลคะแนน ณ ที่หน่วยเลือกตั้งเสร็จสิ้น โดยคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งนั้น ให้ถือว่าเป็นผลคะแนนอย่างไม่เป็นทางการจนกว่าเทศบาลจะประกาศผลการเลือกตั้งที่เป็นทางการให้ทราบโดยทั้งกัน

หมวดที่ 7 การจัดตั้งชุมชนใหม่

ข้อ 50 กรณีชุมชนที่ขอจัดตั้งขึ้นใหม่ เดิมไม่ขึ้นกับชุมชนใดๆ เลย มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

- 1) เป็นชุมชนที่มีขนาดไม่น้อยกว่า 100 หลังคาเรือนขึ้นไป
- 2) สมาชิกในชุมชนมาประชุมเกินกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนหลังคาเรือนที่อยู่อาศัยมีบัญชีรายชื่อ/เลขที่บ้านเพื่อ แสดงถึงความต้องการเกิดจากการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน

- 3) เจ้าหน้าที่ลงพื้นที่หาข้อมูลประกอบ ดังนี้
 - 3.1) สำรวจพื้นที่จำนวนหลังคาเรือนให้ชัดเจน
 - 3.2) จัดทำแผนที่ขอบเขตชุมชน
 - 3.3) สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมจากประชาชนใน ชุมชน
 - 3.4) สรุปข้อมูลในทุกประเด็นที่เกี่ยวข้องเสนอคณะผู้บริหาร

ข้อ 51 กรณีชุมชนที่ขอแบ่งแยกจากชุมชนเดิม จะดำเนินการ ได้จะต้องหลังจากที่มีการเลือกตั้งผ่านไปแล้ว 1 ปี ได้แก่

กรณี 1 ประธานคณะกรรมการคนเดิมยินยอมให้มีการแบ่งแยกชุมชนให้ดำเนินการ ดังนี้

- 1) ประธานชุมชนเดิมอนุญาต โดยมีหนังสือยินยอมให้แบ่งแยกชุมชนได้
- 2) เจ้าหน้าที่ลงสำรวจพื้นที่จริง/แผนที่ชุมชน/รูปถ่าย/ลายมือชื่อ/ยื่นยันขอบเขตชุมชนให้ชัดเจน
- 3) เทศบาลเปิดเวทีสาธารณะรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน โดยจะต้องมีมติเกินกึ่งหนึ่งของผู้มาประชุม
- 4) การแบ่งแยกชุมชนได้หรือไม่อย่างไรให้ถือปฏิบัติตามมติเสียงส่วนใหญ่เป็นหลัก
- 5) มีรายชื่อผู้ประสงค์จะขอแยกชุมชนพร้อมสำเนาบัตร/ทะเบียนบ้านอย่างถูกต้องชัดเจน
- 6) เทศบาลกำหนดวันเลือกตั้งประธานชุมชนต่อไป

กรณี 2 ประธานคณะกรรมการชุมชนคนเดิม ไม่ยินยอมให้มีการแบ่งแยกชุมชนให้ดำเนินการดังนี้

- 1) ประธานคณะกรรมการคนเดิมมีหนังสือถึงเทศบาลแจ้งสาเหตุนี้ ไม่ยินยอมให้มีการแบ่งแยกชุมชน
- 2) เจ้าหน้าที่ลงสำรวจพื้นที่จริง/แผนที่ชุมชน/รูปถ่าย/ลายมือชื่อ/ยื่นยันขอบเขตชุมชนให้ชัดเจน
- 3) เทศบาล เปิดเวทีสาธารณะรับฟังความคิดเห็นทั้ง 2 กลุ่ม (กลุ่มที่ต้องการจะแบ่งแยกชุมชน/กลุ่มที่ไม่ต้องการจะแบ่งแยกชุมชน)
- 4) การแบ่งแยกชุมชนได้หรือไม่อย่างไรให้ถือปฏิบัติตามมติเสียงส่วนใหญ่เป็นหลัก

5) มีรายชื่อผู้ประสงค์จะขอแยกชุมชนพร้อมสำเนาบัตร/ทะเบียนบ้านอย่างถูกต้องชัดเจน

6) เทศบาลกำหนดวันเลือกตั้งประธานชุมชนต่อไป

ข้อ 52 ข้อปฏิบัติอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการการเลือกตั้งคณะกรรมการชุมชนย่อยของเทศบาลนครขอนแก่นให้ถือปฏิบัติตามแนวทางของหนังสือสั่งการกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดตั้งชุมชนย่อยเพื่อพัฒนาเทศบาล

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นพพล สุรนักครินทร์ (2547 : บทคัดย่อ) การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์คือ 1. เพื่อศึกษาถึงทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาล มาปรับใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบล 2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลตามปัจจัยด้านบุคคล ขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบล ความรู้ความเข้าใจในองค์การบริหารส่วนตำบล และการมีส่วนร่วมในการดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบล 3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบลกับความรู้ความเข้าใจในองค์การบริหารส่วนตำบลและการมีส่วนร่วมในการดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบล 4. เพื่อรวบรวม ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบล

ผลการวิจัยพบว่า การนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลตามทัศนคติของประชาชนจังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมอยู่ในเชิงบวก เมื่อเปรียบเทียบตามปัจจัยด้านบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ต่างกัน มีทัศนคติต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบล ไม่แตกต่างกัน และเมื่อเปรียบเทียบตามปัจจัยด้านขนาดของ อบต. และการมีส่วนร่วมในการดำเนินการของ อบต. พบว่าประชาชนมีทัศนคติต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลไม่แตกต่างกัน

สุภัทรมาศ จริยะเวชวัฒนา (2547 : บทคัดย่อ) การศึกษาเรื่องการบริหารจัดการของเทศบาลตำบลบ้านฉางตามหลักธรรมาภิบาลเป็นการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยใช้วิธีการวิจัยเอกสารประกอบกับวิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (in depth interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นผู้บริหารเทศบาลตำบลบ้านฉาง พนักงานเทศบาลและผู้นำชุมชน จำนวน 6 คน ในการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษากระบวนการในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของเทศบาลตำบลบ้านฉาง

ผลการศึกษาพบว่า ในการบริหารการจัดการของเทศบาลตำบลบ้านฉางตามหลัก
 ธรรมนูญเทศบาลตำบลบ้านฉางได้จัดทำโครงการตามนโยบายและเทศบัญญัติในด้านต่างๆ และ
 รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากประชาชนเพื่อหาจุดยืนและแนวทางร่วมกัน พบว่ายัง
 ประสบปัญหาในเรื่องโครงสร้างพื้นฐานการทำงานในเทศบาลยังไม่เป็นระบบ โดยพนักงานส่วน
 หนึ่งยังคงยึดติดกับระบบงานแบบเก่า ไม่ยอมรับระเบียบกฎเกณฑ์ใหม่ ๆ ทางด้านกระบวนการนำ
 หลักธรรมนูญมาใช้ในการบริหารเทศบาลตำบลบ้านฉาง พบว่าเทศบาลตำบลบ้านฉางมีความ
 เสมอภาคและกระจายการพัฒนาอย่างทั่วถึงไม่มีการเลือกปฏิบัติและ ได้จัดตั้งคณะกรรมการชุมชน
 ร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาและในเรื่องของการจัดซื้อจัดจ้าง กระบวนการต่าง ๆ ส่วนใหญ่มีความ
 เปิดเผยตรงไปตรงมา พบว่ามีปัญหาในเรื่องของคณะกรรมการชุมชนที่ได้รับการแต่งตั้งเข้ามานั้น
 บางคนไม่เห็นแก่ประโยชน์ของชุมชน แต่ เข้ามาเพื่อหาผลประโยชน์ให้กับตนเอง ดังนั้นจึงเสนอ
 ให้ผู้บริหารของเทศบาลเร่งปรับโครงสร้างและระบบงานต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับการบริหารการ
 จัดการตามหลักธรรมนูญ ในด้านนิติธรรมที่ว่า การตรากฎหมายที่ถูกต้องเป็นธรรม การบังคับให้
 พันธมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม อันจะทำให้สังคมยินยอมพร้อมใจกันปฏิบัติตาม
 กฎหมาย และข้อบังคับ เหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่อำนาจ
 ของ ตัวบุคคลและนำกฎระเบียบการบริหารงานของเทศบาลมาบังคับใช้ให้เป็นมาตรฐานเพื่อเป็น
 การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยตรงค้ำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อ
 เป็นตัวอย่างแก่สังคมและส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน

ประสงค์ พิมพิพิทักษ์ (2553 : 91-96) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนที่มี
 ต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียน อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิจัย
 พบว่า การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียน อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสาคร
 โดยรวมและรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางและการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชน
 เมื่อจำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา สถานภาพการสมรส อายุและเขตที่อยู่อาศัย พบว่าแตกต่างกัน
 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุรัชย์ นาทองไชย (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องสภาพการบริหารงานของคณะ
 เทศมนตรี ตามหลักธรรมนูญ : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลธัญญา อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์
 ผลของการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งที่มาจากบุคลากรที่ปฏิบัติงานในเทศบาลตำบลธัญญาและ
 ประชาชนในเขตเทศบาล ต่างมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่าคณะเทศมนตรี บริหารงานตามหลัก
 ธรรมนูญ และต่างพอใจ เห็นด้วยที่คณะเทศมนตรี นำหลักธรรมนูญมาใช้ในการบริหารงาน
 ในหลักนิติธรรมมีการออกกฎหมายระเบียบข้อบังคับ มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
 ช้องกับสิทธิและหน้าที่ของประชาชน โดยความเสมอภาคถูกต้องรักษาประโยชน์ของส่วนรวมใน

หลักความโปร่งใส มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร พ.ศ. 2540 โดยคิดประกาศ ประชุมชี้แจงผ่านหอกระจายข่าวเสียงตามสาย และวารสาร ในหลักการมีส่วนร่วม มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา การจัดซื้อ-จัดจ้าง การประชุมสภาเทศบาลการเสนอ ออกกฎหมาย ข้อบังคับ หลักความรับผิดชอบมีการให้บริการที่มีคุณภาพเป็นธรรม ทั้งถึง และหลักความคุ้มค่า โดยการปฏิบัติกิจกรรมตามลำดับความสำคัญ ก่อน-หลัง การจัดซื้อ-จัดจ้าง เป็นไป ด้วยความ ประหยัดมีการแต่งตั้งกรรมการตรวจสอบการใช้งบประมาณ

ชาญฉวี ชาญรักษา (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น : กรณีศึกษาเทศบาลนครพิษณุโลก ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงกระแสใน เรื่องของธรรมาภิบาล (Good Governance) ทำให้ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการปกครองท้องถิ่น โดยเฉพาะเรื่องของความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชน เทศบาลนครพิษณุโลกในฐานะ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีประวัติการจัดตั้งมากกว่า 70 ปี เป็นเทศบาล ที่ตระหนักเป็นอย่างยิ่ง ต่อเรื่องของการบริหารงานที่โปร่งใสและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการ ปกครองท้องถิ่น

ประเด็นเรื่องความโปร่งใสของเทศบาลนครพิษณุโลกนั้น เทศบาลได้จัดให้มีช่องทางให้ ประชาชนได้รับรู้และตรวจสอบความโปร่งใสของการบริหารเทศบาลในหลายช่องทาง เช่น การจัด ให้มีรายการวิทยุ ชื่อรายการว่า “เทศบาลพบประชาชน” ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดพิษณุโลก เพื่อเป็นช่องทางการสื่อสารที่ประชาชนจะได้รับฟังข้อมูลข่าวสาร กิจกรรม ของเทศบาล รวมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนโทรศัพท์มาพูดคุยกับผู้บริหารเทศบาล หรือการจัด กิจกรรมเวทีประชาคมเมือง เพื่อเป็นเวทีของการชี้แจงและรับฟังข้อคิดเห็นของประชาชน เช่น การเวทีประชาคมเมือง เพื่อชี้แจงและรับฟังข้อคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนา เทศบาล ฯลฯ เป็นต้น นอกจากนี้เทศบาลได้จัดทำเอกสารเผยแพร่ต่างๆ เพื่อแจกจ่ายกับชุมชนและ ประชาชน เช่น วารสารเทศบาล คู่มือประชาชน จดหมายข่าวเทศบาล รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูล ต่างๆ โดยผ่านหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น หรือการเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ของเทศบาล หอกระจายข่าวของ ชุมชนต่างๆ ฯลฯ เป็นต้น

ประเด็นเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น เทศบาลมุ่งเน้นให้มีการส่งเสริมการ ดำเนินงานในระบอบประชาธิปไตย โดยมีแนวคิดเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและส่งเสริม การมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น การอำนวยความสะดวกให้มีการจัดตั้งชุมชน ทั้งนี้ เทศบาลมีเป้าหมาย ที่จะเพิ่มจำนวนชุมชนในเขตเทศบาลให้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ปีละ 10 ชุมชน โดยปัจจุบันมีชุมชน ต่างๆ ในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกกว่า 40 ชุมชน หรือการดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนา เทศบาล ซึ่งมีองค์ประกอบส่วนหนึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนซึ่งเป็นตัวแทนของชุมชนและ

องค์กรเครือข่ายอื่นๆ ในภาคประชาชน เพื่อทำหน้าที่ในการระดมความคิดเห็น ความรู้ความสามารถ และทรัพยากรในการพิจารณาแผนงานพัฒนาของเทศบาลที่สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาของประชาชน ฯลฯ เป็นต้น

ประเด็นเรื่อง ความเชื่อถือไว้วางใจของสาธารณชนนั้น จะเห็นได้ว่า ประชาชนส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 60-70 มีความพึงพอใจการให้บริการของเทศบาล และร้อยละ 70 ของประชาชนทั้งหมดเขตเทศบาลนครพิษณุโลกมีความพึงพอใจต่อผลงานโดยรวมของคณะผู้บริหารเทศบาล

อนุรัตน์ จักรเจริญพรชัย (2549 : บทคัดย่อ) การศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลหมอนนาง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล และเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลจำแนกตาม เพศ อายุ อาชีพ และระดับการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในระดับมาก ทั้ง 6 ด้าน ตามลำดับดังนี้ หลักนิติธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความโปร่งใส หลักความคุ้มค่า หลักคุณธรรม และความรับผิดชอบต่อคุณลักษณะของประชาชนที่แตกต่างกัน ซึ่งประกอบไปด้วย เพศ ระดับการศึกษา และอาชีพเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 และคุณลักษณะที่แตกต่างของประชาชนซึ่งประกอบด้วยอายุ เป็นปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

พระมหาธรรมรัตน์ ธรรมยาฤทธิ์ (2550 : 147) ได้ศึกษาเรื่องการค้าเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชน ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนที่มีต่อการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย โดยรวมพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 6 ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความรับผิดชอบต่อ ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความโปร่งใสและด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านหลักการมีส่วนร่วม

ไพโรทฤษฎ์ บัวชิต (2550 : 148-153) ได้วิจัยเรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า

1) การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุดคือ ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความ คุ่มค่า ด้านหลักความ โปร่งใส ด้านหลักนิติธรรมและด้านหลักการมีส่วนร่วมตามลำดับ และ

2) การเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาขึ้นพื้นฐานระหว่าง สถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ พบว่า ทั้ง โดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จิตรภรณ์ ไชยโคตร (2550 : บทคัดย่อ) เนื่องจากเทศบาลตำบลบรบือเป็นองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีภารกิจในการบริการสาธารณะ เพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชน โดยต้องพัฒนาคนและคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลให้อยู่ดีกินดีมีสุขภาพดี เพื่อ ประกอบเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งการศึกษาครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อประเมินการปฏิบัติงาน ของเทศบาลตำบลบรบือ เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารงาน และเพื่อศึกษา เปรียบเทียบผลของการประเมินการปฏิบัติงานเทศบาลตำบลบรบือ ของผู้ที่เกี่ยวข้องในการบริหาร งานที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาและตำแหน่งที่แตกต่างกัน จำนวน 393 ราย และใช้แบบ สอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่า เบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน ได้แก่ t-test (Independent Samples) และF-test (One-way ANOVA) ผลการศึกษา ปรากฏดังนี้

1. ผู้ที่เกี่ยวข้องในการบริหารงานส่วนใหญ่เป็นเพศชาย รองลงมาเป็นเพศหญิง มีอายุ อยู่ในช่วง 46 ปีขึ้นไป รองลงมาคือช่วงอายุ 36-45 ปี ช่วงอายุ 26-35 ปี และช่วงอายุ 18-25 ปี ตามลำดับ ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี รองลงมาคือ ระดับปริญญาตรี และ น้อยที่สุดคือสูงกว่าปริญญาตรี ผู้ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นประชาชน รองลงมาคือสมาชิก สภาเทศบาล และหัวหน้าส่วนราชการ

2. ผู้ที่เกี่ยวข้องในการบริหารงานเห็นว่า มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของ เทศบาลตำบลบรบือ โดยรวมและรายด้านจำนวน 6 ด้าน คือ ด้านนิติธรรม ด้านคุณธรรม ด้านความ โปร่งใส ด้านความรับผิดชอบ ด้านการมีส่วนร่วมและด้านความคุ่มค่า อยู่ในระดับปานกลางแต่ สมาชิกสภาเทศบาล เห็นว่ามีการบริหาร โดยรวมและเกือบทุกด้านอยู่ในระดับดี

3. ผู้ที่เกี่ยวข้องในการบริหารงานที่มีสภาพแตกต่างในเรื่องเพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง เห็นว่า มีการบริหารงานของเทศบาลตำบลบรบือหลักธรรมาภิบาล โดยรวมและทุก ด้าน ไม่แตกต่างกัน

โดยสรุป จากผลการวิเคราะห์ความเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องในการบริหารงาน เห็นว่า มีการ บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลบรบือโดยรวมและทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง

ซึ่งด้านที่ผลการประเมินสูงสุด คือ ด้านนิติธรรม รองลงมาคือ ด้านความคุ้มค่า ส่วนด้านที่มีผลการประเมินต่ำที่สุด คือ ด้านความโปร่งใส ข้อเสนอแนะที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการบริหารงานเทศบาลตำบลบรบือต่อไป

อรรชยา นรินทร์ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

1. บุคลากรที่ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบลเห็นว่าสภาพการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยรวมและรายด้าน 6 ด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ด้านการดำเนินงานตามหลักนิติธรรม ด้านการดำเนินงานหลักความรับผิดชอบ ด้านการดำเนินงานตามหลักการมีส่วนร่วม ด้านการดำเนินงานตามหลักความคุ้มค่า ด้านการดำเนินงานตามหลักความโปร่งใส และด้านการดำเนินงานตามหลักคุณธรรม

2. บุคลากรที่ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีเพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษาตำแหน่ง และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน เห็นว่า มีการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลขอโดยรวมและรายด้าน 1-5 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่สถานภาพสมรสต่างกันเห็นว่าการทำงานตามหลักธรรมาภิบาลไม่แตกต่างกัน

สรุปสภาพการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยรายด้านที่มีสภาพการดำเนินงานต่ำที่สุดคือ ด้านหลักคุณธรรม ข้อเสนอแนะที่ได้ในการศึกษาครั้งนี้สามารถใช้เป็นประโยชน์ และนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาให้ให้บุคลากรปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลเพิ่มมากขึ้นต่อไป

สรุป การบริหารงานของคณะเทศมนตรีตามหลักธรรมาภิบาล เทศบาลตำบลธัญญา โดยรวมเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ไม่ว่าจะเป็นการบริหารจัดการในเรื่องของ เงิน คน วัสดุ สิ่งของทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด และทางคณะผู้บริหารเทศบาลตำบลธัญญาและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการศึกษามาบริหารงานในองค์กรของตนเองให้เกิดความเข้มแข็ง ต้องมีการพัฒนาบุคลากร ประชาชน และองค์กรอื่นๆ ในชุมชนไปพร้อมๆ กันให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสร้างกลไกการตรวจสอบและการทำงานที่ประสานเชื่อมโยงให้การสนับสนุนซึ่งกันและกัน เพื่อการบริหารงานจะได้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ทุกประการและเกิดประโยชน์สูงสุดกับประชาชน